

Z L O Č I N
V P Í S M Ě

036017

23-D-31

GRAFOLOGIE V SOUDNÍ SÍŇI

NAPSAL

ROBERT SAUDEK

PRAHA 1933

NAKLADATELSTVÍ „ORBIS“ AKC. SPOLEČNOST

Tato kniha vyšla současně:

v Anglii, nakladem Methuen & Co. Ltd., Londýn;

ve Spojených státech, nákl. W. Morrow & Co., Inc., New York;

v Holandsku, H. P. Leopold, U. Mij, Haag.

Francouzské vydání se připravuje,
německé vydání uveřejněno nebude.

Jiná díla téhož autora:

Vědecká grafologie, nakladatelství „Orbis“, Praha 1925.

Experimentální grafologie, nakladatelství Aventinum, Praha 1928.

Diplomati, grafologický román, nákl. F. Borový, Praha 1922.

Robert Saudek jest též šéfredaktorem časopisu „Charakter“, Eine

Vierteljahresschrift für Psychodiagnostik und verwandte Gebiete.

Pan-Verlag, Berlin. Anglické a americké vydání vychází pod

titulem „Character and Personality“, nákl. G. Allen & Unwin,

Londýn a Duke University Press, Spojené státy.

OBSAH.

Proč veřejné mínění a úřady nedůvěřují písmoznalcům	7
Proces Dreyfusův	15
Podobná a nepodobná písma	43
O anonymních dopisech	56
Anonymní dopis vyděrače	63
Jiný vyděračský dopis	72
Padělky částí dokumentů	88
Závěr	97

1797 / 2844

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP
3-TA-597/25278

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP
STARÝ FOND
č. inv. 036017

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právnické fakulty UJEP
BRNO

I.

PROČ VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ A ÚŘADY NEDŮVĚŘUJÍ
PÍSMOZNALCŮM.

„Dej mi dva řádky nějakého písma a dám
pisatele pověsit.“

Richelieu.

„..... když byli povoláni znalci, aby podali dobrozdání o pravosti či nepravosti sporné listiny, jejich názory se rozcházel, jak tomu vždy bývá.....“

Toto jest citát z holandského časopisu z března 1933. Ale podobné výroky nalezneme téměř ve všech novinách kteréhokoli dílu světa, jakmile jde o nějaké civilní nebo trestní řízení, při němž sporné listiny tvoří součást průkazného materiálu.

Toto ironické stanovisko vůči soudním písmoznalcům není typické pouze pro naši dobu. Jdeme-li v dějinách zpět o 100, 400 neb 1000 let, shledáme, že tytéž námítky, které jsou činěny proti dobrozdání písmoznalců dnes, byly činěny v kterémkoli období dějinného vývoje západní civilizace.

Zde jest citát z pojednání uveřejněného r. 1704 vynikajícím francouzským odborníkem v oboru civilního práva; tento spis byl r. 1744 přeložen do angličtiny.¹

„Jak často se různili tito předstírači odborných schopností ve svých dobrozdáních? Jak protichůdné jsou jejich názory; někteří tvrdí, že určité písmo je originál, jiní opět, že je napodobeninou originálu; někteří jsou toho názoru, že písmo jest původní, jiní opět, že bylo paděláno. Jest zapo-

¹ A Dissertation Shewing the Invalidity of all Proof by Similitude of Hands in Criminal Cases (Pojednání ukazující neplatnost jakéhokoli důkazu na základě podobnosti písma v trestních případech), Londýn 1744.

třebí pádnějšího důkazu nejistoty jejich schopnosti a nebezpečí, spoléhati na jejich dobrozdání?“

A na jiném místě téhož pojednání čteme:

„Kdo může tvrditi, že jeho život, svoboda a charakter jsou zabezpečeny, když naše soudní dvory podporují vznik padělků tím, že v trestních procesech připouštějí důkaz na základě podobnosti rukopisů?“

Není pochyby o tom, že tento kritik a všichni ostatní, kteří v průběhu následujících dvou století s jeho názorem souhlasili, měli pravdu, neboť dějiny se nezmiňují ani o jednom znalci (*skilled viewer*, jak byli tehdy nazýváni), jenž byl opravdu svého oboru znalý a měl ponětí o oněch znacích písma, jichž pomocí lze pisatele určitého rukopisu spolehlivě zjistiti. Až do roku 1857 nenajdeme v odborné literatuře ani zmínky o rozdílu mezi nápadnými a nenápadnými znaky písma a o jejich průkazné hodnotě; až do této doby žádný znalec nerozlišoval mezi oněmi znaky písma, jež jsou podminěny činiteli mechanickými (na př. psací podložkou, papírem, druhem pera, tužkou, písátkem, brkem atd.), dále mezi znaky podmíněnými vlivy fyziologickými (únavou, akutními reumatickými bolestmi, nepružností svalů způsobenou zraněním, nízkou teplotou, křečmi, pokročilým věkem a pod.) a konečně mezi oněmi znaky (předpokládaje, že takové znaky jsou), jež mají svůj původ v osobnosti určitého pisatele.

Až do konce 19. století platila bezvýhradně táž kritika, kterou vyslovil 1400 let před tím sám císař Justinian. Když doplňoval svůj první a druhý zákon o platnosti písmaoznalcového dobrozdání při soudním řízení třetím a posledním dodatkem, císař rozhodl takto:

„Zkoumali jsme dosud platné zákony týkající se důkazu na základě podobnosti rukopisů a shledali jsme, že některé autority takový důkaz připouštějí a že naši předchůdci jinými zákony jej zcela vyloučili. (Mimochodem budiž řečeno, že po těchto naposled zmíněných zákonech není dnes stopy.) Tito moudří císařové se vlastní zkušeností přesvědčili, že zákony, jejichž účelem bylo vymýtiti špatné následky nespravedlnosti určitých osob, otevřely bránu padělatelům, kteří se jali falšovati rukopisy všeho druhu, sotvaže se přesvědčili, že důkaz podobnosti rukopisů jest

připuštěn. Tito obezřelí zákonodárci nahlédli absurdnost pokusu, zjistiti padělané písmo pouze na základě srovnání s písmem zaručeně autentickým, neboť faleš jest pouze napodobením pravdy.“

„Také my jsme byli svědky mnohých takových podvodů; a obzvláště pozoruhodný případ byl, o němž jsme se doslechli z Arménie: Pravost soudu předložené smlouvy byla popírána obžalovaným a soud nařídil důkaz na základě podobnosti rukopisů; předvolaní znalci nemohli naléztí žádné podobnosti a proto prohlásili smlouvu za padělanou. Později však náhoda vyjevila pravdu; písmo, které všichni znalci prohlásili za nepravé, bylo shledáno pravým všemi svědky, kteří onu listinu podepsali.“

Vidíme tudíž, že důkaz na základě podobnosti písma jest velmi nejistý, neboť podobnost písem jest neurčitá a proměnlivá. Žádný člověk nepíše vždy týmž způsobem a věkem se písmo velmi mění. Není podobnosti mezi rázným písmem člověka mladého a trslavým písmem starce; také únava má podobný vliv. Ale co dím? Stačí změnití pero neb inkoust (ba dokonce jen papír) a písmo nabude odlišného vzhledu; není možno vypočítati všechny obtíže, které se naskytanou, připustíme-li takovýto důkaz, a motivy, které přiměly tyto zákonodárce a nás atd. . . .“²

Nevidím podstatného rozdílu mezi názorem císaře Justiniana v roce 529 a mezi výše citovaným míněním holandského časopisu „Haagsche Post“ z března 1933.

² Quoniam igitur in his temporibus innumeras invenimus falsitatis in judiciis multis quorum fuimus auditores; & quoddam in opinabile ex Armenia nobis exortum est: Oblato namque commutationis documento & litteris dissimilibus judicaris, quoniam postea inventi sunt ii qui de documento testati sunt suscriptionem subdentes, & eam recognoscentes, fidei suscepit documentum: & quoddam hinc inopilabile occurrit, eo quod litterae quidem sine fide visae sunt, licet examinata responsa verorum testium cum veritate concordaverunt, & hoc per fidem testium quae videtur quodammodo esse cauta. Videmus tamen naturam ejus crebro egentem rei examinatione; quando litterarum dissimilitudinem saepe quidem tempus facit. Non enim ita quis scribit juvenis & robustus, ac Senex & forte tremens; saepe autem & languor & hoc facit. Et quidem hoc dicimus quando calami & atramenti immutatio similitudinibus per omnia aufert puritatem; & nec invenimus de reliquo dicere quanta natura generans innovat & legislatoribus nobis praebeat causas, etc.“

Jest to proto, že schopnost a obezřetlost písmoznalců se během 1400 let nezlepšila a že uboze selhou, jakmile jsou vystaveni přísnému testu?

Nedávné zkušenosti z četných civilních i trestních případů celého světa zdají se tomu nasvědčovat. Během několika málo posledních let bylo veřejné mínění vzrušeno četnými případy, v nichž obhájce prohlašoval dopis na rozloučenou, nalezený vedle mrtvé ženy, za hlavní důkaz sebevraždy, kdežto státní návladní oň opíral obžalobu z vraždy, jsa přesvědčen, že dopis na rozloučenou nalezený vedle zavražděné byl padělkem a že padělatel spáchal vraždu. Z těchto četných případů jeden se odehrál v New Yorku, druhý ve Vídni. V žádném případě nepodali písmoznalci shodných dobrozdání.

V jiném případě, jenž se odehrál v Haagu, měl sporný dokument býti důkazem buď vraždy nebo zabití; avšak také zde pět znalců bylo pro pravost listiny, kdežto čtyři jiní s určitostí prohlašovali, že jde o padělek (vyobr. 19).

V Paříži vedlo se při nedávné cause célèbre dvánácti písmoznalcům ještě hůře. Přisuzovali určité písmo osobě, jež na základě jiných pádných důkazů, anebo alespoň takových, jež soud považoval za dostatečné, zřejmě neměla na dotyčném padětku viny.

V Berlíně neméně než 14 znalců, mezi nimi někteří zvučného jména, nemohlo se shodnouti v názoru, která část potvrzenky na velký obnos peněz byla psána dříve a která byla připsána později. Hořejší část, značně to dlouhý text, byla psána obžalovaným, jenž toho nepopíral, podpis pak byl nesporně psán žalobcem. Ale tento tvrdil, že svůj podpis napsal na čistý papír a že žalovaný ho připsáním podvodného textu zločinně zneužil (vyobrazení 17).

Mohli bychom citovati podobné případy na tucty. Ale ačkoli jsou pro znalce málo lichotivé, jedna okolnost svědčí v jejich prospěch: v žádném z nich nemůžeme pochybovati o tom, že znalci jednali bona fide. Jest sice pravda, že se ve svých nálezech různí; někteří z nich svému oboru zřejmě nerozumějí; ale tolik možno o nich říci, že alespoň míní, co říkají, kdežto před sto lety bylo možno předpokládati téměř s naprostou jistotou, že „znalci“ nemínili, co tvrdili, že vědomě lhali, a že často byli sami padělateli a placenými pad-

vodníky v trvalých službách oněch smutně proslulých černých kabinetů, o nichž nám dějiny vyprávějí tak hrozné podrobnosti.

Jejich úkolem bylo, jak sami doznali, aby buďto padělky sami zhotovili či před soudem dosvědčili, že tyto padělky jsou pravé, anebo aby svým druhům, kteří sloužili téměř pánovi, opatřili písemný materiál, jehož bylo zapotřebí k odsouzení určité osoby.

Kardinál Richelieu říkal: „Dej mi dvě řádky nějakého písma a dám pisatele pověsit!“

Cecil a Walsingham, ministři anglické královny Alžběty, používali padělků k odsouzení podezřelých spiklenců. Maitland z Lethingtonu, tajemník Marie Stuartovny, se přiznal, že velmi často její písmo napodobil. Její písemné svolení, provdati se za Bothwella, jest padělkem pocházejícím z pera Lethingtonova, jak tento skutečně doznal.³

Královna Alžběta v rozhovoru se španělským vyslancem se zmínila, že ví o Lethingtonových padělcích a že mu hodlá pořádně zatopit. Když byla ještě velmi mladou, ale chytrou dívkou, jejíž osud kolísal mezi popravištěm a korunou, vyplňovala nepopsané části svých dopisů křížujícími se čarami a malými křížky (jež znamenají polibky v milostných dopisech), aby znemožnila falešné dodatky ke svým dopisům.

Když lord Gordon byl uvězněn, Moray poslal jménem Marie Stuartovny padělaný rozkaz, aby byl popraven, ale velitel hradu odmítl ho uposlechnouti.

Také královna Alžběta, když byla za vlády Marie Tudorské ve vězení, jenom náhodou unikla popravení podobným způsobem.

Když Lethington, upadnuv v Morayovu nemilost, byl uvězněn a měl býti popraven, Kirkcaldy padělal propouštěcí rozkaz a Lethington tak unikl.

Tohle jest pouze několik příkladů z dějin Anglie, jež jsou velmi nevinné u srovnání s těmi, s nimiž se setkáváme v dějinách Francie, zejména v době kardinála Richelieua. Také v pozdějších dobách, na příklad také během Dreyfusova procesu, působil při různých příležitostech nějaký černý

³ George Turner: „Mary Stuart.“ Forgotten Forgeries (Zapomenuté padělky). Londýn, 1933.

kabinet. Velký dobrodruh Casanova, jež arci sotva můžeme považovati za spolehlivého zpravodaje, vypravuje ve svých Pamětech napínavé historky o tom, jak král francouzský vydával pověstné zatykače na osoby, jež upadly v nemilost, byly obviněny z velezrádné korespondence a neměly možnosti se odvolati, ač jejich domněle velezrádné dopisy jim ani nebyly ukázány.

Ačkoli dnes podobné zjevy jsou nemožné a ačkoli naše zákony padělatelů nepodporují, zdá se mnohdy, že veřejné mínění nepovažuje dobrozdání moderních písmoznalců za věrohodnější nežli výpovědi oněch zločinců, kteří v minulých dobách předstírali odborné znalosti. A není divu, že jak veřejné mínění, tak i úřední orgány jsou vůči písmoznalectví právě tak skeptické jako vůči psychiatrům; neboť i o nich jest známo, že se zpravidla ve svých nálezech různí, jakmile dva nebo více jich vystupuje v témž procesu.

Tyto zkušenosti jsou tak trapné, že můžeme tvrditi, že by se soudní úřady rády obešly bez znalců jak písma tak i psychiatrie, kdyby to bylo možno.

To však nejen nikdy možno nebylo, ale také dnes možno není. Počet případů, v nichž nějaké písmo — a to nejen podpis, jímž disponujeme svým majetkem anebo uzavíráme smlouvy, nýbrž i pouhá číslice neb datum — jest předmětem sporu, jest tak veliký, že by bylo právě tak na místě, zastaviti sta soudních přelíčení vůbec, jako obejít se bez dobrozdání znalců.

Co nám tedy zbývá?

Máme se řídit starou zásadou, jež byla v užívání po několik století a jež dávala přednost menšímu z obou zel, připouštějíc důkaz na základě podobnosti rukopisů v přích civilních, ale odmítajíc jej v případech spadajících do oboru práva trestního?

Ale podklad této zásady jest spíše teologický nežli právní. V oněch dobách bylo považováno za samozřejmé, že existuje neměnitelný a nevyvratitelný zákon boží, jenž jest pro člověka na vždy závazný. Poněvadž pak psáno bylo: „Jediný svědek nepovstane proti člověku, aby vydal svědectví o jeho nepravosti; ani o hříchu, jímž zhřešil; ústy dvou svědků neb ústy tří svědků bude věc dokázána“ (Deut. 19. 15); a dále: „Žádný člověk nebude odsouzen, aby zemřel, kromě

na svědectví tří neb nejméně dvou svědků“ (Deut. 17. 6.); znamenalo použití tohoto božího zákona, že v případech spadajících do oboru práva trestního pravost či nepravost sporné listiny mohla býti dokázána toliko výpověďmi tří nebo dvou svědků, kteří byli přítomni, když dotyčná listina byla psána. Za těchto okolností většina takovýchto trestních případů musila býti bez dalšího jednání zamítnuta.

Tento stav věci nemohl však trvati věčně. A zdá se mi zábavným, že povolání písmoznalectké přežilo ony doby hlavně proto, že duchovní otcové se obávali, že by důsledné uplatňování této zásady jim znemožnilo soudní stíhání cizoložství.

Jejich argument záležel v tom, že existují zločiny, jež jsou pochopitelně málokdy páčány v přítomnosti svědků; kdyby tudíž padělatelé mohli býti usvědčeni toliko na základě výpovědi svědků, platilo by totéž pro cizoložníky. Snad byl podle jejich názoru neusvědčený cizoložník větším zlem před Hospodinem nežli člověk nespravedlivě odsouzený.

Nechť tomu však jest jakkoli, jejich druhý argument jest našemu způsobu myšlení přístupnější, nežli jejich pojem práva božího. Tento argument zní takto: buďto nemá důkaz na základě podobnosti rukopisů vůbec žádné ceny, a pak by měl býti úplně vyloučen, anebo má určitou cenu, a pak není důvodu, proč by měl být odmítán v případě jednom, je-li připuštěn v případě druhém.

V jedné z pozdějších kapitol uvidíme, že tato logika, jakkoli se zdá přesvědčivá, jest často, a to právem, odmítána mnohými našimi nejschopnějšími soudci. Znam soudce, kteří by nikdy neodsoudili obžalovaného pouze na základě dobrozdání znalců písma, jde-li o případ spadající do oboru práva trestního, ale sotva by váhali připustiti tento důkaz v při civilní. Bohužel, znám však také soudce, kteří by uznali dobrozdání jakýchkoli dvou, třeba i nezkušených také- znalců, kdyby se jejich posudky náhodou shodovaly.

Na první pohled zdá se tento postup zcela správný, ale v praxi bývá bezděčně příčinou třídní justice.

Uvažme jen, že jest mnohem více znalců neschopných nežli znalců schopných, takže, je-li obžalovaný bohat, najde

vždy nějakého znalce, jenž bude svědčiti v jeho prospěch a nesouhlasem se svým schopným a zkušeným kolegou vzbudí ony pochyby, jež podle staré a osvědčené zásady jsou vždy vykládány ve prospěch obžalovaného. „Jestliž daleko spravedlivější, či daleko méně nespravedlivé, osvoboditi vinníka, nežli odsouditi nevinného.“⁴

Ze všech problémů týkajících se soudního písmoznalectví tento zdá se mi nejdůležitějším. Ačkoli pochopitelně nemohu své tvrzení opřít o určitá statistická data, soudím, že mám dostatečné důvody k názoru, že ze všech případů, v nichž písmoznalci se v posledních desíti letech ve svých dobrozdáních rozcházel, tento důvod byl v 80 procentech příčinou jejich nejednotnosti a tudíž také skeptického názoru veřejnosti i soudních úřadů na tuto zdánlivou nespolehlivost písmoznalců.

Ale kterak může soudce rozlišovati mezi schopným a neschopným znalcem?

V následující kapitole pokusíme se nalézt odpověď na tuto otázku, a to na příkladě jednoho z nejproslulejších případů nové doby, kdy stará škola písmoznalců se po prvé utkala se školou novou, kdy nová orientace v písmoznalectví si vymáhala vstup do francouzských soudních síní, a kdy všechny temné moci se spojily v zápase proti pravdě — v aféře Dreyfusově.

⁴ Satius est impunitum relinqui facinus nocenti, quam innocentem damnare. L. 5. ff. de Paenit.

II.

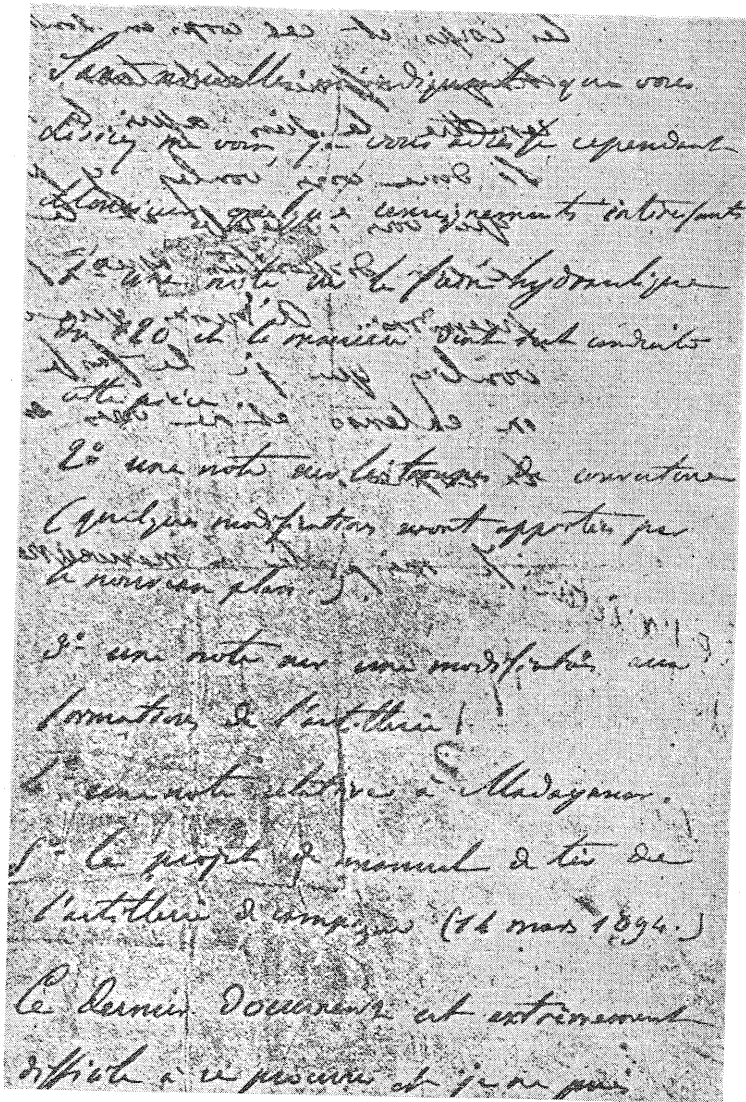
PROCES DREYFUSŮV.

Proslulý proces Alfreda Dreyfusa, kapitána francouzského generálního štábu, patří k nejpozoruhodnějším procesům dějin. Proces tento byl také nejvýznamnější zkouškou soudního písmoznalectví své doby. Po řadu let byla naň soustředěna pozornost celého světa, a to nejen z důvodů politických, nýbrž i mravních, neboť proces tento skýtal vítanou příležitost k boji proti metodám „černého kabinetu“, proti rasové nenávisti a proti nespravedlnosti kryjící se pláštíkem vlastenectví. Téměř po dvanáct let byla vnitřní politika francouzské republiky ovládána oněmi podivnými a neočekávanými událostmi, jež předcházely a provázely četné vzrušující procesy, konané v letech 1894 až 1899, zčásti veřejně, zčásti s vyloučením veřejnosti, a souvisící s případem nevinně odsouzeného kapitána Dreyfusa.

Příčinou tohoto rozruchu byl omyl vysokých francouzských vojenských úřadů, jež obvinily Dreyfusa, jenž byl náhodou židovského původu, ze špionáže ve prospěch Německa.

Dreyfus byl obviněn, že dodal vojenskému attaché německého vyslanectví v Paříži několik dokumentů obsahujících důležité informace. Od samého počátku byla tu řada okolností, jež by byly před nezaujatým soudcem Dreyfusa z tohoto hrozného podezření očistily. Okolnosti tyto byly francouzským úřadům předvedeny s velikým důrazem, ale veškeré úsilí Dreyfusových obhájců bylo marné.

Od okamžiku, kdy Dreyfus byl dán do vazby, vyšetřující úřady nedbaly ani důkazů uváděných obhajobou, ani ujišťování Dreyfusova, že je nevinný. Během projednávání případu byly rozvířeny hladiny veřejného mínění netušenou

1. Část *bordereau*, tak jak bylo po prvé uveřejněno v *Le Matin*.

měrou a spor pro a proti Dreyfusovi se vystupňoval ve skutečnou „svatou válku“ za národní symboly a ideály. Všechny pojmy byly zakaleny a zkomoleny, zdravý lidský rozum vyloučen, záští a předsudkům byla popuštěna uzda. Věřiti v Dreyfusovu nevinost bylo v oné době urážkou francouzské armády, věřiti v jeho vinu bylo známkou pravého vlastnictví, podobně jako u nás v dobách boje o Hankovy rukopisy ti, kdož pochybovali o jejich pravosti, byli zrádovani.

I v době, kdy vyšlo najevo, že dokumenty, na základě kterých Dreyfus byl obviněn a odsouzen, byly padělaný členem francouzské výzvědné služby, vyskytly se listy, jež veřejně prohlásily padělatele za národního hrdinu a opravdového vlastence.

O politické, vojenské, právní a rasové stránce tohoto případu se debatovalo v novinách celého světa, v mnohých sněmovnách a více než stu knihách uveřejněných v celé řadě jazyků.

Nás zde zajímá toliko zkoumání jednoho dokumentu, t. zv. *bordereau*; otázka jeho pravosti byla osou největšího boje o spravedlnost, jehož byla Evropa během posledního století svědkem.

Zde jsou nejdůležitější události tohoto případu. V prosinci 1894 byl kapitán Dreyfus odsouzen pro velezradu, 5. ledna 1895 degradován, 19. září 1899 propuštěn z vězení, ale teprve 13. července 1906 rehabilitován a opětně dosazen do své vojenské hodnosti a o několik týdnů později jmenován rytířem čestné legie.

Když Emile Zola v lednu 1898 zahájil obhajobu Dreyfusovu svým proslulým „*J'accuse*“, byl prohlášen nepřitelem své vlasti, 4. června 1908 byl však pohřben se státními poctami a jeho popel přenesen do Pantheonu.

Od Dreyfusova zatčení až do konečného rozsudku, jímž byla prohlášena jeho nevina, řada padělaných listin zatemňovala případ, ale hlavním průkazným dokumentem během prvních čtyř let byl dvoustránkový dopis psaný na průhledném papíře, t. zv. *bordereau*, jehož část jest zde reprodukována (vyobr. 1.) v téže formě, v jaké byl po prvé uveřejněn v *Le Matin*, 10. listopadu 1896.

Na první pohled bude se čtenáři zdáti, že nejasnost tohoto vyobrazení byla zaviněna nedbalostí sazeče neb tiskaře.

1 Sans nouvelles m'indiquant que vous
2 dissiez ma voir, je vous adresse respectueusement
3 Monsieur quelques renseignements intéressants
4 1° une note sur le plan hydrographique
5 de 180 et la manière dont s'est conduite
6 cette pièce.
7 2° une note sur la troupe de cavalerie.
8 (quelques modifications sont apportées par
9 le nouveau plan.)
10 3° une note sur les modifications aux
11 formations de l'infanterie.
12 4° une note relative à Madagascar.
13 5° le projet de manuel de tir de
14 l'infanterie de campagne. (26 mars 1894.)

2 a. První stránka bordereau bez prosvítajícího písma druhé stránky.

15 Le dernier document est extrêmement
16 difficile à se procurer et je ne puis
17 l'offrir à ma disposition que très peu
18 de jours. Le ministre de la guerre
19 en a envoyé un nombre fixe dans
20 les corps et ces corps en sont responsables.
21 Chaque officier détenteur doit
22 remettre le sien après les manœuvres.
23 Si donc vous voulez y prendre un
24 . que vous intéresse et l'obtenir
25 à ma disposition après, j'en
26 prendrai à mon tour que vous ne
27 voulez que je le fasse copier
28 en extenso et me vers en adresse
29 la copie.
30 Je suis parti en manœuvres

2 b. Pokračování bordereau bez prosvítajícího písma stránky druhé.

Proto bude asi překvapen, zví-li, že oněch dvanáct znalců písma, kteří svědčili ve prospěch Dreyfusův, podalo svá dobrozdání na základě této reprodukce, poněvadž jim originál nebyl předložen. Také širší veřejnost znala toliko tuto reprodukci.

Vyobrazení toto ukazuje obrácené tahy na způsob t. zv. „zrcadlového“ písma, běžící zprava doleva a křížící se s obvyklým ležatým písmem, běžícím zleva doprava. Toto křížení vzniklo tím, že dopis byl psán na obou stránkách průsvitného papíru a byl fotografován v prostupujícím světle. Bez tohoto vysvětlení bylo by těžko pochopiti, jak tento nejasný obraz vznikl. Neboť žádný tiskař není s to říci, byl-li štoček, otištěný na novinovém papíře, zhotoven na základě fotografie či rytiny.

Vojenské úřady po léta zatajovaly, jakým způsobem tento štoček — pravý to kámen úrazu pro mnohé znalce — byl zhotoven.

Čtenář se dozví později, že někteří z oněch znalců, kteří svědčili ve prospěch Dreyfusův, sice došli k poznání, že tu nejde o písmo Dreyfusovo, přesto však nedovedli si vysvětliti jeho nezřetelnost a zdánlivou nepřirozenost.

K vůli jasnosti reprodukuje též *bordereau* po odstranění prosvítajících tahů druhé strany. (Vyobrazení 2a, 2b.)

Znění *bordereau* jest toto:

1. Sans nouvelles m'indiquant que vous
2. désirez me voir, je vous adresse cependant
3. Monsieur quelques renseignements intéressants
4. 1° une note sur le frein hydraulique
5. du 120 et la manière dont s'est conduite
6. cette pièce.
7. 2° une note sur les troupes de couverture
8. (quelques modifications seront apportées par
9. le nouveau plan).
10. 3° une note sur une modification aux
11. formations de l'artillerie.
12. 4° une note relative à Madagascar :
13. 5° le projet de manuel de tir de
14. l'artillerie de campagne (14 mars 1894)
15. Ce dernier document est extrêmement
16. difficile à se procurer et je ne puis

17. l'avoir à ma disposition que très peu
18. de jours. Le ministère de la guerre
19. en a envoyé un nombre fixe dans
20. les corps et ces corps en sont responsables
21. chaque officier détenteur doit
22. remettre la sienne après les manœuvres.
23. Si donc vous voulez y prendre ce
24. que vous intéresse et le tenir
25. à ma disposition après, je le
26. prendrai. A moins que vous ne
27. vouliez que je le fasse copier
28. in extenso et ne vous en adresse
29. la copie
30. je vais partir en manœuvres.

Tento dopis, roztrhaný na kousky, byl dodán sluhou al-saského původu, propuštěným to portýrem německého vyslanectví, oddělení pro výzvědnou službu v ministerstvu války. Zde kousky byly slepeny a tento dokument byl pak předložen pěti „znalcům“. Žádný z těchto pěti odborníků nepodával před tím dobrozdání v oboru písmoznalectví, žádný z nich nenapsal o tomto předměte pojednání ani o něm nepřednášel. Někteří z nich zajímali se o rukopisy po amatérsku, jiní pak neměli ani tohoto zájmu.

Jména těchto znalců jsou: Gobert, Bertillon, Pelletier, Charavay, Teyssonières.

1. Gobert byl úředníkem francouzské ústřední banky a znalcem padělků bankovek. Byl to svědomitý úředník, jenž si byl vědom své vědecké nezpůsobilosti v oboru písmoznalectví a jenž proto formuloval své dobrozdání velmi opatrně. Ačkoli připustil, že ve všeobecných rysech *bordereau* vykazuje jistou podobnost s písmem Dreyfusovým, poukázal na četné nepodobné tahy v obou rukopisech, zdůraznil přirozenost a nenucenost psacího pohybu v *bordereau* a prohlásil, že podle jeho názoru dokument tento mohl býti psán někým jiným.

Vyšetřující úřady však s tímto dobrozdáním spokojeny nebyly a bez zřetele k tomuto posudku nařídily, aby Dreyfus byl zatčen, ačkoli v té době neměly po ruce ani jednoho dobrozdání, jež by obviněného zatěžovalo.

2. Po Gobertovi přišel na řadu Bertillon, Chef de Service d'Identité Judiciaire u policejní prefektury, syn mezinárodně proslulého znalce v oboru daktyloskopie. Také Bertillon neměl ponětí o písmaznalství a nevěděl si zprvu rady, ale nepřiznal svou odbornou nezpůsobilost. Místo toho vynalezl vlastní, složitou, „grafometrickou“ metodu a tvrdil, že je s to zjistit s matematickou přesností, je-li určité písmo autentické či padělané. Teprve o tři roky později dokázali tři badatelé z Institut de France, že Bertillon neznal nejzákladnějších principů zákona pravděpodobnosti, na němž jeho „matematický důkaz“ byl založen.

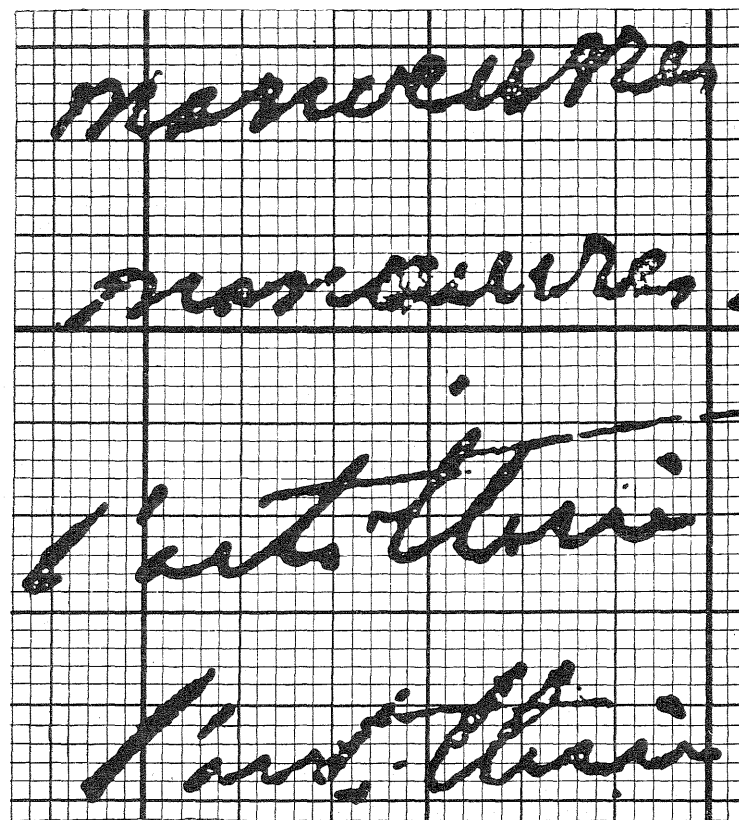
V hlavních rysech dospěl Bertillon k tomuto závěru:

Bordereau se skládá ze dvou druhů písma; některé jeho části byly psány nenuceným, přirozeným písmem, jiné části obsahují slova obratně kopírovaná z listin archivu francouzského ministerstva války (a proto psaná na průhledném papíře).

Tento závěr jest tak neuvěřitelný, že pokládám za nutné formulovati jej zřetelněji, abych jej učinil pochopitelnějším nezaujatému čtenáři. Podle názoru Bertillonova, kapitán Dreyfus okopíroval určité části tajných vojenských dokumentů na průhledný papír, jedno slovo zde, jiné onde, na dvou stránkách *bordereau*, vynecháváje mezi nimi mezery, jež vyplnil svým písmem přirozeným.

Jaké důvody měl Bertillon pro svou domněnku? Bertillon poukázal na to, že v textu *bordereau* se opětovně vyskytující více- i jednoslabičná slova se netoliko sobě podobají, nýbrž že se úplně kryjí, to jest, že jsou úplně totožná co do velikosti, tvaru, způsobu vázání, nespojování, mezer, tlaku atd. Bertillon opatřil si průhledný papír s pětimilimetrovými čtverečky a ukázal, že opakující se slova možno do tohoto rámce vtěsnati tímž způsobem.

Vyšetřující úřady nepovažovaly za nutné, správnost tohoto tvrzení přezkoumati, ačkoli by bylo bývalo velmi jednoduché, dáti tato slova fotograficky zvětšiti a položit na ně průhledný milimetrový papír. Vyobr. 3. ukazuje, jak by tento pokus byl dopadl. Vybral jsem pro tuto ilustraci dvě mnohoslabičná slova, totiž „artillerie“ vyskytující se jednak v 11., jednak ve 14. řádce *bordereau*, a „manœuvres“ v řádce 22. a 30.

3. Dvě opětovně se vyskytující slova *bordereau* v čtyřnásobném zvětšení promítnuta na milimetrový papír.

Naše fotografie jsou čtyřnásobné zvětšeniny, milimetrový papír obsahuje čtverečky dvoumilimetrové, takže náš důkaz jest desetkrát ($4 \times \frac{5}{2}$) přesnější, nežli v případě Bertillonově. Kdyby tato slova se opravdu kryla, Bertillon by byl měl pravdu, tvrdě, že obě slova byla kopírována podle téže předlohy, a jeho domněnka, že touto předlohou byly tajné listiny ministerstva války, byla by bývala velmi pravděpodobná. Ale jeho hypotese se okamžitě zhroutí, sotvaže pohledneme na naše vyobrazení, jež jasně ukazuje, že tato dvě slova jsou sice podobná, ale rozhodně ne totožná.

Když mu byla položena otázka, zdali by nebylo bývalo jednodušší, kdyby padělatel byl psal celý dopis nepřirozeným, úmyslně změněným písmem, vymyslel si Bertillon další složitou teorii a dokazoval, že z ďábelské vypočítavosti zrádce raději si svůj úkol komplikoval, nežli aby se držel cesty, jež by jej byla vedla snadněji a rychleji k úspěchu. A touto svou rafinovaností byl by oklamal kde koho, vyjímaje arci tak chytrého člověka, jako byl Bertillon.

Vyšetřující úřady byly více než ochotny, obžalovat Dreyfusa z velezrády, ale složitá argumentace Bertillonova jim nebyla dosti jasná. Jsouce zvyklí mysliti v pojmech strategie a taktiky, chtěli věděti přesný důvod, proč někdo dává přednost oklice, může-li si snadno cestu zkrátit.

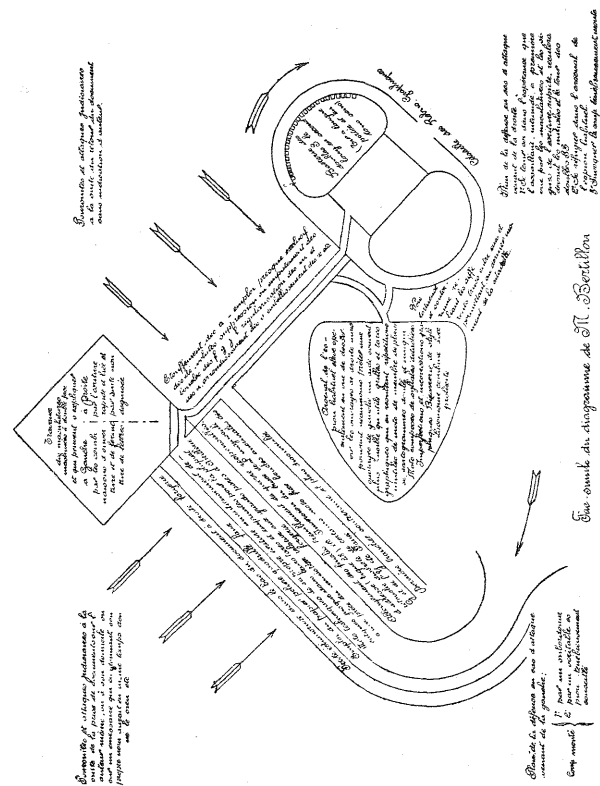
To byl okamžik, kdy Bertillon se vytasil se svým mistrovským kouskem, totiž se svým diagramem, jemuž dal vzletný název: *Citadelle des rébus graphiques*. (Obr. 4.)

Dnes jest nám jasno, že tu jde o dílo nekritického rozumu, ale v roce 1894 to nebylo tak zřejmo.

Čtenář, jenž bude litovat, že přílišné zmenšení tohoto plánu mu nedovoluje proniknouti do tajuplných záhad Bertillonovy argumentace, nechť jest ujištěn, že ani reprodukce v plné velikosti, ani vysvětlení v rozsahu objemné knihy by mu toto dílo zmatené mysli neučinilo srozumitelnějším.

Má-li toto bláznovství vůbec nějaký smysl, pak šlo Bertillonovi o to ukázati, jak „zrádce“ dvojím útokem chtěl dobytí tvrze oněch znaků písma, jež byly s to oklamati každého, kdo neměl Bertillonova pronikavého intelektu. Kromě toho učinil „zrádce“ opatření pro pětinašobnou obranu (dvakrát v případě útoku zleva a třikrát při útoku zprava).

Celý tento diagram jest čiré bláznovství.

4. Bertillonův diagram Citadelle des rébus graphiques.

3. Pelletier porovnával *bordereau* s deseti ukázkami Dreyfusova rukopisu, jež mu byly předloženy ministerstvem války.

Některé z těchto ukázek byly psány za normálních okolností, jiné v rukavičkách, některé opět ve stoje, když Dreyfus, jsa ve službě, musil v plné uniformě a se šavlí po boku podepsati nějakou listinu.

Pelletier našel sice některé podobnosti, ale odlišné tahy byly tak četné, že dospěl k přesvědčení, že Dreyfus *bordereau* nepsal. Pelletier odporoval také dobrozdání Bertillonovu tím, že zdůrazňoval zběžnost a nenucenost písma v *bordereau*.

Vojenské úřady nevzaly na jeho dobrozdání zřetele. Generál Mercier mu navrhl, aby se poradil s Bertillonem, ale

Pelletier odmítl s odůvodněním, že se nemůže raditi s kolegou-znalcem, který již dospěl k definitivnímu závěru a jenž kromě toho znalcem písma nikdy nebyl.

4. Charavay, sběratel starožitností a vzácných rukopisů, byl toho názoru, že písmo *bordereau* bylo úmyslně změněno, že četné nepodobnosti jsou podmíněny tímto úmyslným přetvářením písma a že zbývající podobnosti usvědčují z pachatelství Dreyfusa. Charavay uposlechl Mercierova pokynu, aby se poradil s Bertillonem, a přizpůsobil své dobrozdání vývodům Bertillonovým.

5. Teyssonnières, rytec, rovněž ochotně vyhledal Bertillona, přijal jeho důvody, doplnil je několika vlastními pozorováními týkajícími se tvarů písmen, pro něž měl následkem svého povolání lepší postřeh. Jeho postřehy byly tak důkladné, že z více než dvaceti ukázek Dreyfusova písma vybral jednotlivá písmena, jež se v celém tomto materiálu vyskytovala toliko jednou, a ukazoval, že podobný tvar téhož písmene se vyskytuje — též pouze jednou — v *bordereau*. Tímto způsobem Teyssonnières zdůraznil jeden tvar podobný a přehlédl sto tvarů nepodobných, považuje za svou povinnost, podati takové dobrozdání, jaké od něho bylo očekáváno. O sedm let později byl tento „znalec“ usvědčen z křivopřísežnictví a jeho jméno bylo v listině znalců škrtnuto.

Vidíme tudíž, že z prvních pěti znalců, kteří byli vybráni francouzským ministerstvem války, dva byli doopravdy znalci písma, majíce takové odborné znalosti, jaké bylo tehda možno očekávat, jeden ze tří diletantů nebyl zcela normální, druhý byl podvodník, a Charavay dal se ovlivniti Bertillonem, jež považoval za většího odborníka a jenž mu byl kromě toho doporučen generálem Mercierem. Uslyšíme později, že Charavay několik let poté svůj omyl doznal.

Na základě těchto dobrozdání byl Dreyfus ve svém prvním procese odsouzen.

*

O tři roky později předložil bratr odsouzeného, Mathieu Dreyfus, reprodukci *bordereau*, jež byla uveřejněna v „Le Matin“, 12 znalcům písma šesti různých zemí, kteří se těšili dobré pověsti. Jména většiny z nich jsou dnes již zapome-

nuta, avšak dva hráli význačnou úlohu v dějinách naší vědy: W. Preyer, známý německý fyziolog anglického původu, a Crépieux-Jamin, nejvýznačnější autorita v oboru psychologie písma ve Francii a autor četných děl, v nichž jsou vyloženy základy empirické grafologie.

Kromě těchto dvou byli to: J. Bridier (Francie); Hurst, de Rougemont, P. Moriaud (Švýcarsko); de Marneffe (Belgie); de Gray Birch, T. H. Gurrin, M. J. Holt Schooling (Anglie); Carvalho, Ames (Spojené státy).

Žádnému z těchto 12 znalců nebylo známo, že reprodukce v „Le Matin“, jež jim byla předložena ke zkoumání, nebyla zhotovena na základě fotografie *bordereau*, nýbrž na základě rytiny, zhotovené Teyssonnièresem, jedním z prvních znalců. Kromě toho nebylo jim známo, že *bordereau* bylo původně roztrháno a poté slepeno tak, že většina trhlin nebyla reprodukována. Není proto divu, že tito znalci nedovedli si vysvětliti zadrhování a nerytmičnost pohybu v některých částech tohoto písma. Kdyby byli věděli, že rukopis byl roztrhán a pak slepen, byli by si snadno vysvětlili, proč rytmus psacího pohybu se zdál na některých místech porušen.

Dále nechť si čtenář uvědomí, že v tomto období procesu jméno skutečného pisatele *bordereau* nebylo ještě známo, že toliko Dreyfus byl podezříván, a že ani první ani druhé skupině znalců nebyl předložen rukopis *Esterhazyho*, jenž byl skutečným vinníkem.

Vzhledem k těmto obtížím a nedokonalostem předloženého materiálu jest zajisté pozoruhodné, že všech těchto dvanact znalců popřelo totožnost písma Dreyfusova s písmem *bordereau*. Někteří z nich prohlásili písmo v *bordereau* za podezřelé, poněvadž vykazovalo lomené a trhané tahy. Z výhradně teoretického stanoviska bylo jejich dobrozdání lepší, nežli posudky oněch, kteří této výhrady neučinili, protože zkoumaný dokument byl pouhou ryteckou reprodukcí, jež nemohla býti zhotovena plynulými, rytmickými pohyby.⁵

Teprve několik měsíců na to padlo po prvé podezření na Esterhazyho. Po faksimile *bordereau*, uveřejněném v „Le

⁵ J. Crépieux-Jamin, L'Expertise en Écriture et les Leçons de l'Affaire Dreyfus, L'Année Psychologique, publiée par A. Binet, XIII., 1907. Paris.

Matin“, byla tak velká poptávka, že bylo opětovně otiskováno. Mezi statisíci osob, které si reprodukce bordereau všimly, byl bankéř, který dostával častěji dopisy od Esterhazyho. Tento bankéř, jenž měl dobrou paměť pro rukopisy svých klientů, poznal v *bordereau* písmo Esterhazyho na první pohled, a on to byl, jenž uvedl Mathieu Dreyfusa na stopu skutečného vinníka.

Mathieu, bratr odsouzeného, nebyl však první, kdo tuto stopu sledoval. Aniž Mathieu o tom věděl, odehrávaly se mezitím v úřadovnách francouzské výzvědné služby za uzavřenými dveřmi podivné věci. Plukovník Picquart, jenž byl po Dreyfusově odsouzení jmenován přednostou výzvědné služby, obdržel od jednoho ze svých tajných agentů na kousky roztrhaný telegram, t. zv. „petit-bleu“ (dopisy neb lístky, posílané expresní pneumatickou poštou, byly psány na modrých formulářích), z něhož vysvítalo, že Esterhazy měl intimní styky s německým vojenským attaché, von Schwarzkoppenem.

To však nebylo vše. Picquart byl varován také jiným agentem, jenž měl pochyby o poctivosti Esterhazyho. Picquart si opatřil několik Esterhazyových rukopisů a byl na první pohled překvapen podobností jeho písma s písmem *bordereau*. Osobně neměl o totožnosti obou rukopisů nejmenších pochyb. Ale poněvadž nebyl odborníkem, záleželo mu na tom, aby jeho názor byl potvrzen Bertillonem dříve, nežli v té záležitosti podnikne rozhodné kroky.

Picquart vyhledal Bertillona. Sotvaže shlédl jeden z dopisů Esterhazyho, Bertillon okamžitě prohlásil, že to jest písmo totožné s písmem *bordereau*.

„Neukvapujte se příliš“, odpověděl Picquart, „zkoumejte písmo důkladně“.

„Toho není zapotřebí; kdekdo pozná, že je to písmo Dreyfusovo.“

„Ale to není písmo Dreyfusovo“, odporoval Picquart; „jest nepopíratelně zjištěno, že písmo toto bylo psáno jiným důstojníkem.“

Bertillon byl ohromen. „Pak se tedy židům konečně podařilo nalézt někoho, kdo dovede přesně Dreyfusovo písmo napodobit“.

Picquart nemohl obdržeti silnějšího důkazu správnosti svého úsudku. Tato „napodobenina“ byla žádost, kterou major Esterhazy adresoval ministru války.

Picquart předložil tato fakta svým představeným a prohlásil, že jest přesvědčen o Dreyfusově nevině.

„Co na tom, zůstane-li tento žid na Dáblově ostrově? . . . záležitost tato nesmí býti znovu rozvířena . . . nikdo se o tom ničeho nedozví, budete-li mlčeti . . .“⁶

Picquart věděl, co jest jeho povinností. „Nevím ještě, co učiním, ale tohoto tajemství s sebou do hrobu nevezmu.“

Ale vojenské úřady nehodlaly mu dáti příležitost, aby záležitost znovu rozvířil, a přesadily jej do Tunisu. Picquart odtud podnikl zájezd do Paříže a sdělil své tajemství spřátelenému advokátovi. Tento opět sdělil toto tajemství podmíněčně Scheuer-Kestnerovi, ctihodnému vicepresidentovi francouzského senátu.

Scheuer-Kestner navštívil ministra války, jenž byl jeho osobním přítelem, jakož i presidenta republiky, nabízející jim důkazy Dreyfusovy nevin. Žádný z těchto mužů jeho hlasu nedbal. Vláda byla jednomyslně toho názoru, že případ tento nesmí přijít znovu na přetřes.

Znechucen neúspěchem své intervence, Scheuer-Kestner počal projevovati svůj názor veřejně, ačkoli neuváděl jména muže, jež podezřívá. Mathieu Dreyfus jej navštívil a pronesl jméno Esterhazyho. Teprve tehdy Scheuer-Kestner přiznal, že má v podezření téhož muže.

Záhy bylo jméno Esterhazyho všeobecně známo. Esterhazy musil býti v zájmu prestiže úřadů podezření zbaven. Nejvhodnějším prostředkem k tomu bylo, projednati věc před francouzským soudem, jenž by Esterhazyho rehabilitoval. Po této rehabilitaci byl by Esterhazy mohl s úspěchem žalovati kohokoli pro urážku na cti.

„Pour le beau geste“ Esterhazy podal sám žalobu. Celý proces byl však pouze na oko. Svědkům vedeným proti Esterhazymu nebylo dovoleno mluvit, a nejdůležitější z nich, plukovník Picquart, byl vyslýchán tajně. Ba i písmoznalci byli tímto způsobem chráněni před kritikou veřejného mínění.

⁶ Walther Steintal, Dreyfus.

Tentokrát byli předvoláni tři znalci, Couard, Varinard a Belhomme, kteří zcela dobře věděli, co se od nich očekává, a byli ochotni tomuto očekávání vyhověti.

Všichni tři byli jednomyslně toho názoru, že písmo *bordereau* není totožné s písmem Esterhazyho. Pokud se odvolání týče, využili plně privileje tajného výslechu a odvolávali se na nezbytnost zachovati profesionální tajemství. Teprve o 15 měsíců později, před kasačním dvorem, vešly jejich důvody ve známost.

Znalci tito vybrali si několik tvarů písmen, mezi jinými zastaralou formu dvojitého ss, a dokazovali, že tvary tohoto druhu se vyskytují v písmě Esterhazyho velmi zřídka, kdežto v *bordereau* jsou velmi časté. Tito tři chytří mužové dokazovali tudíž netotožnost pomocí podobných tvarů písmen! Nemajíce věcných důvodů pro své dobrozdání, jak sami při soudním líčení musili přiznati, odvolávali se výlučně na svou intuici; aby pak svému posudku dodali váhy, poukazovali na to, že jejich „inspiration“ je vedla k téměř nálezu, k jakému dospěl Bertillon na základě své důkladné, složité, vědecké, ba dokonce matematické analýsy. Jestliže takováto shoda není pádným důkazem, co jest?

A aby jejich vývody byly přesvědčivější, ironisovali oněch 12 znalců, kteří před nimi došli k opačnému úsudku, tvrdíce, že nebyli dosti opatrní činíce své závěry na základě nepřesné reprodukce. Jeden z nich pak dokonce při výslechu v Rennes neváhal prohlásit, že by dal hlavu za své přesvědčení, že Esterhazy *bordereau* nepsal.

Aby si čtenář učinil vlastní názor o tom, jak jest toto tvrzení mužů, kteří vystupovali co znalci, přitaženo za vlasy, nechť se podívá na vyobr. 5., jež ukazuje rukopis *bordereau* i písmo Esterhazyho současně. Obě písma jsou seřazena tak, že dvě řádky písma *bordereau* se opětovně střídají s dvěma řádkami zaručeně autentického písma Esterhazyho. Není nikterak zapotřebí býti znalcem k zjištění, že téměř všechny nápadné tahy obou střídajících se písem jsou totožné.

Některé z těchto nápadných, oběma písmům společných tahů jsou:

Lehce stoupající řádky; pravidelné a přiměřené mezery mezi slovy; zřetelné mezery mezi řádky; tlusté, pastosní

Bordereau	}	Les nouvelles m'indisposent & me sont	1
		devenir me sont, je vous prie de m'excuser	2
Esterhazy	}	indigne. Je ne vous repproche pas les	3
		services que vous m'avez rendus & que j'ai	4
Bordereau	}	oblige que j'ai eu le regret de interrompre	5
		1° une note sur le plan hydrographique	6
Esterhazy	}	de la Seine, sur lequel, de ce fait, il s'agit	7
		de par mission de Paris, possédant, le nombre	8
Bordereau	}	de 120 et le nombre de ces deux conduites	9
		est de 100.	10
Esterhazy	}	ce sont des renseignements, mais on a vu	11
		de votre part de j'espère, je vous prie de m'excuser	12
Bordereau	}	2° une note sur le troupe de courtoisiers	13
		quelques modifications sont apportées par	14
Esterhazy	}	moi, j'espère que vous en serez satisfait	15
		Je vous prie de m'excuser de ce que j'ai écrit	16

5. Střídavě interpolované autentické písmo Esterhazyho s písmem *bordereau*.

tahy v celém písmě; úhel sklonu, jenž se jenom zcela málo odchyluje od průměru 45 stupňů; tvar čtených středních písmen, jež následkem své velikosti bývají obzvláště předmětem úmyslného utváření, na př. *b, l, p, q*, střídavé používání dvou odlišných forem *d*, zjednodušené, lehce ohnuté *f* atd.

Nápadné znaky písma nejsou arci samy o sobě dostatečným důkazem totožnosti,⁷ neboť obratný padělatel si jich nejen snadno povšimne, ale jest s to většinu, ne-li dokonce všechny, úspěšně napodobiti. Ale toto základní písmozna-
lecké pravidlo má své meze. Jeden podobný znak, týkající se všeobecného rázu písma, nemá ceny; dva neznamena-
jí o mnoho víc; tři stále ještě ničeho nedokazují; čtyři jsou do jisté míry pozoruhodné; je-li jich pět, nutno s nimi počítati; šest nepodává ještě úplný důkaz, ale má již jistou závažnost; ale tucet nápadných znaků v poměrně rychlém rukopise byl by již tak silným argumentem, že by bylo k jeho vyvážení zapotřebí velmi značné nepodobnosti v zna-
cích nenápadných.

V našem případě nalézáme však zároveň tolik znaků nenápadných, t. j. individuálních zvláštností, jichž si zpravidla žádný pisatel blíže nepovšimne, že není možno, aby znalec písma doopravdy pochyboval o totožnosti obou písem.

Které jsou to znaky, jichž si průměrný pozorovatel nepovšimne, ale jež jsou neobyčejně důležité pro písmoznalce, jenž tvrdí, že dovede z písma zjistiti individuálně významné zvláštnosti pohybu psaní?

Porovnávejme nejprve písmo na vyobr. 5. jakožto celek s písmem Dreyfusovým. Jest na první pohled zřejmo, že rukopis Dreyfusův (vyobr. 6. a 7.) jest čitelnější nežli písmo Esterhazyho.

Proč?

Protože Dreyfus utváří písmena, slova a věty rytmickými pohyby, drží pero pevně a jistě a neláme si hlavu tím, jaký dojem jeho písmo učiní na jiné. Poněvadž je plně soustředěn na to, co píše, pohybuje se jeho ruka po papíře mnohem rychleji. Tím vzbuzuje jeho písmo dojem vnitřní jistoty, nerušené opatrní, bojácnosti a oním pocitem nejistoty, jež bývá důsledkem „špatného svědomí“.

⁷ Viz „Experimentální grafologie“, Robert Saudek. Aventinum, 1928. Str. 163 a násl.

et des uns à qui tu aurais déboursé
 tout le monde va bien là,
 dans une dizaine de jours, nous
 ferons un transport dans
 notre maison local, à l'adresse de
 Evradéro

Le t'embrasse

En deux

alfred

Lucie au charge de t'embrasser

6. Písmo A. Dreyfusa.

Mais tu pour être tranquille et
 rassuré, tu aurais, sans motif
 à ma connaissance et celle de garnison que
 sont attribués aux premiers jours
 ayant été en fait dans le
 18e arrondissement.

Prisun sans à l'heure de ton

Arrive vendredi.

Amicalement - Georges. Bien cordialement

Alfred

7. Písmo A. Dreyfusa.

U Esterhazyho jest držení pera naprosto odlišné. Tahy jeho písma jsou nepevné, prozrazující chabé držení pera, písíci ruka se pohybuje váhavě, písmo jest pastosní, to znamená, že mezi tahy dolů a tahy nahoru není, pokud se tloušťky týče, podstatného rozdílu. Kromě toho jsou jeho pohyby lenivé, a to tou měrou, že při psaní nenápadných malých písmen Esterhazy sotva se dotkne papíru a místo jejich pravé podoby napíše pouze tlustou tečku nebo čárku. Obě interpolovaná písmena, vyobr. 5., obsahují řadu příkladů. První řádka: *indiquant*, obě *i* jsou pouhé, sotva znatelné tečky, což jest tím pozoruhodnější, že jedna z nich se vyskytuje na počátku a druhá uprostřed slova. Druhá řádka: *désirez*, *e* je psáno tak jako *i*; *me*, *e* jest úplně deformováno; totéž platí o *je*, dvě slova dále vpravo; *adresse*, zastaralá forma druhého *s* jest silně zdůrazněna, kdežto nenápadné první *s* jest zkomoleno tou měrou, že se rovná pouhé tečce. Třetí řádka: *indigne*, druhé *i* sestává z pouhé tečky; *Je*, *e* jest pouhý puntík; *rappellerais*, ani jedno z nenápadných malých písmen není psáno čitelně. Čtvrtou řádku možno rozluštit teprve, dáme-li si značnou práci, poněvadž zde byl pisatel tak líný, že některé z oněch nenápadných tvarů, místo nichž až dosud psal nečitelné tečky, úplně vynechal. Prvních šest slov dlužno čísti takto: *services que je vous ai rendus*. Slovo *je* sestává toliko z delšího tahu dolů podobajícího se čárce (= *j*), písmeno *e* jest úplně vynecháno.

Nežli budeme srovnávat písmo *bordereau* s písmem Dreyfusovým, všimněme si nejprve rozdílu mezi oběma ukázkami písma Dreyfusova (vyobr. 6. a 7.). Vyobr. 6. bylo psáno rychleji, jak jest zřejmo z větší pravoběžnosti písma jevící se z prodloužených, vzhůru mířících příček na *t*, a ve větší šíři tvarů písmen (šíře a těsnost písma jest dána vzdáleností tahů dolů na př. u písmen *m* a *n*, dále vzdáleností písmen ve slově a vzdáleností slov v řádce).

Ačkoli obě písma Dreyfusova byla psána odlišnou rychlostí, jest přesto kterékoli z nich rychlejší nežli písmo Esterhazyho. A přes větší rychlost psacího pohybu nenalzáme u Dreyfusa ani zkomolených a nečitelných tvarů, ani vynechávání písmen, nýbrž toliko jejich zjednodušování.

Takovéto charakteristické zvláštnosti mají při zjišťování totožnosti větší význam, nežli podobnosti či nepodobnosti

26 písmen malé abecedy. Přesto však je nutno srovnávat také tvary písmen. I zde platí totéž pravidlo, jako při hodnocení podobnosti či nepodobnosti nápadných tvarů: a) jedna, dvě, tři podobnosti nemají váhy, osm, devět či deset nutno vždy bráti v úvahu; b) používání dvou či tří různých tvarů pro totéž písmeno, neobvyklé slabikování a rozdělování slov, zvláštnosti v interpunkci jsou závažnější nežli tvary písmen.

Jest však Esterhazyho písmo s interpolovaným písmem *bordereau* (vyobr. 5) opravdu totožné?

Obě písma vykazují četné t. zv. „krycí tahy“, vyskytující se zejména v písmenech *a*, *o*. O krycích tazích mluvíme, jestliže místo oválu byl napsán jediný tah dolů úplně přikrytý následujícím tahem nahoru. (Vyobr. 5: *Sans*, 1. řádka; *pas*, 3.; *hydraulique*, 6.; *pareil*, 8.; *mais*, 11.; *apportées*, 14.; *apprends*, 15.) V písmu Dreyfusově se krycí tahy nevyskytují.

Dále vidíme, že způsob, jakým jsou různá malá písmena uvnitř slov spojována, jest v písmu Esterhazyho podobný jako v *bordereau*, (vyobr. 5.: *vous*, 2. a 3. řádka; *rendre*, 4. a *renseignements* 5.; *indiquant*, 1. a *conduite*, 9. atd.), kdežto písmo Dreyfusovo těchto podobností nevykazuje. Všimněme si dále podobnosti písmen *m* (vyobr. 5., 1. a 8. řádka), *r* (4. a 5. řádka), *e* (*et*, 4. a 9. řádka), *o* (*nouvelles*, 1.; *vous*, 2.; *vous*, 3. řádka). Toto poslední písmeno jest obzvláště důležité, poněvadž se vyskytuje střídavě s tvarem krycího tahu, o němž byla řeč výše.

V některých částech těchto rukopisů nalzáme dvojité písmena (*ss*, *ff*), jež se ve velmi podobné formě nacházejí jak v *bordereau*, tak i v autentickém písmě Esterhazyho, kdežto Dreyfus je psal docela jinak.

Kromě podobnosti četných nenápadných tvarů písmen nalzáme tu také pozoruhodnou shodu v poměrech velikosti různých druhů písmen. Čtenář necht se přesvědčit, že výška malých písmen se mění přibližně touž měrou v *bordereau* jako v rukopise Esterhazyho, kdežto malá písmena v rukopise Dreyfusově vykazují mnohem větší stejnoměrnost. Kromě toho vidíme, že jak v rukopise Esterhazyho tak i v *bordereau* jsou horní délky písmen *f*, *h*, *l* a pod. delší, nežli tahy a smyčky pod linkou u *g*, *p*, *y* atd.; v rukopise Dreyfusově nalzáme pravý opak.

Na druhé straně mají rukopisy Dreyfusovy a Esterhazyho několik podobných nápadných i nenápadných znaků; můžeme tudíž pochopiti, proč také oni znalci, kteří se *bona fide* vyslovili v neprospěch Dreyfusův, považovali Dreyfusa za pisatele *bordereau*. Zde jest několik příkladů: Obě písmena jsou velmi zjednodušená, nenápadná písmena jsou malá a zběžně utvářena (u Esterhazyho tato zběžnost se arci stupňuje v nedbalost); to platí jmenovitě o písmenech, která možno ze souvislosti snadno uhodnouti. Úhel sklonu kolísá v obou případech jen nepatrně. Obě písmena jsou učeněna přehledně, jak to bývá zvykem u lidí, kteří myslí jasně, mají dobrý přehled a ono autoritativní vystupování, jež zpravidla bývá vrozeno, ale v tomto případě bylo snad podmíněno speciální výchovou, jaké se dostává vyšším důstojníkům. Oba mužové měli přehledný způsob myšlení, duchapřítomnost a schopnost improvisace; oba byli rovněž kritičtí, a Esterhazy nad to vypočítavě rafinovaný. Konec konců byli to mužové téhož věku, téže výchovy, téhož povolání, kteří vyrostli v téměř národnostním prostředí.

Všechny tyto faktory měly větší či menší vliv na částečně podobné utváření jejich písma.

Ale tyto podobnosti nejen nápadných, ale také nenápadných znaků písma Esterhazyho a Dreyfusa a jim odpovídající podobnost duševních vlastností obou mužů jsou v mizivé menšině oproti množství a závažnosti znaků nepodobných. Kromě toho jest totožnost nenápadných i nápadných znaků v autentickém písmu Esterhazyho a v *bordereau* tak evidentní, že není možno míti pochybností o tom, že Esterhazy byl pisatelem *bordereau*. Z opačných důvodů vyplývá závěr, že písmo Dreyfusovo s písmem *bordereau* totožné není.

Vzhledem k závažnosti tolika nápadných i nenápadných podobností obhájci Esterhazyho neměli možnosti zdůrazňovati nepodobnost autentického písma Esterhazyho s písmem *bordereau*. Proto komedie ztotožňování rukopisu Dreyfusova s písmem *bordereau* byla tentokráte opuštěna, a místo toho operováno tvrzením, že v *bordereau* Dreyfus obratně napodobil písmo Esterhazyho!

*

Až do této doby fungovalo v tomto případě pět, dvanáct a tři, tedy celkem dvacet znalců. Z nich čtrnáct prohlásilo, že *bordereau* nebylo psáno Dreyfusem, tři tvrdili, že bylo psáno Dreyfusem, a další tři podali dobrozdání, že nebylo psáno Esterhazym, kdežto otázka, bylo-li psáno Dreyfusem, jim nebyla předložena.

Dva dny po prohlášení rozsudku příznivého Esterhazymu vyšel v Clemenceauově *Aurore* Zolův proslulý dopis *J'accuse!*, jenž vzrušil celý svět; ačkoli Zola jako spisovatel se v té době ve své vlasti setkával v značné míře s nepřívětivou kritikou, mělo jeho jméno v cizině již skvělý zvuk.

V osmi odstavcích obvinil Zola všechny, kdož až do té doby měli v Dreyfusově případě rozhodné slovo, ze zaujatosti a z vědomě spáchaného bezpráví. O oněch třech písmoznalcích, kteří fungovali v procesu Esterhazyho, praví toto: „Obviňuji tři znalce písma, Belhommea, Varinarda a Couarda, že podali nepravdivá a podvodná dobrozdání, předpokládaje, že lékařským vyšetřováním nebude zjištěno, že byli stíženi defektem zraku i soudnosti.“

Hlavní úsilí obhájců, jimiž byli proslulý Maître Labori a bratří Albert a Georges Clemenceau, směřovalo k tomu, aby při soudním přelíčení bylo předloženo *bordereau* v originále. Dva mužové byli v podezření, že byli pisateli *bordereau*, totiž Dreyfus a Esterhazy. Dle názorů obhajoby úřady měly tudíž opatřiti autentické rukopisy obou důstojníků a umožniti skutečným znalcům písma, aby je srovnali s originálem *bordereau*.

Avšak tento požadavek byl odmítnut. Taktika interesovaných vlivných kruhů záležela v tom, diskreditovati dobrozdání dvanácti neodvislých znalců, jejichž posudky vyzněly ve prospěch Dreyfusův. Tím, že originál *bordereau* nebyl předložen, byly také zamítnuty posudky oněch dvanácti znalců, jež byly podány na základě domněle nedokonalé reprodukce. Aby této argumentaci dodal váhy, Couard, jeden z oněch tří diletantských také-znalců, prohlásil, že reprodukce zkoumaná oněmi dvanácti znalci se originálu nikterak nepodobá. Mezi obhájci a Couardem došlo k tragikomickému výstupu. Cituji podle oficielního soudního protokolu:

Maître Clemenceau: „Poněvadž svědek zkoumal originál, bude nám zajisté moci říci, jaké jsou přesné podobnosti a nepodobnosti mezi originálem a uveřejněnou reprodukcí.“

Couard: „Povím vám to; rozdíl jest takový, jaký se vyskytuje mezi dvěma věcmi, jež se sobě vůbec nepodobají.“

Maître Labori: „Tvrdím, že tu žádných rozdílů není. Pan Couard, jenž jest postaven před nesnadnou úlohu hájiti své dobrozdání, jest ovšem nucen trvati na tom, že podával své dobrozdání na základě jiného dokladu nežli jiní znalci.“

Ale tragikomedie se neomezila na tuto scénu. Také Bertillon vystoupil jako svědek a pokusil se znovu vysvětliti svou nejasnou teorii pomocí svého schématu *Citadelle des rébus graphiques* (vyobr. 4). Obecenstvo se při tom bavilo a pouze několik důstojníků v uniformách zdálo se býti udiveno Bertillonovou důmyslností.

Následovala řada dalších znalců, vesměs mužů velké vědecké erudice a vysokého společenského postavení. Podáváme zde stručný souhrn jejich výpovědí.

Paul Meyer, ředitel Ecole de Chartes, prohlásil, že nepatrné rozdíly mezi rozmanitými reprodukcemi *bordereau* nejsou s to znemožniti srovnávání podobností tvarů písmen.

Auguste Molinier, profesor Ecole de Chartes, vyslovil názor, že reprodukce, jež byla uveřejněna, aby ukázala Dreyfusovu vinu, by měla býti přesná. Ve faksimile tahy bývají zpravidla tlustší, ale tvary písmen, jejich spojování a všeobecný ráz písma nemůže býti odlišný.

Emile Molinier, konservátor musea v Louvru, potvrdil názor, že v reprodukci tahy bývají tlustší, ale že způsob, jakým písmena byla psána a spojována, nemůže býti podstatně odlišný. Kdyby kterýkoli úředník Národní knihovny, jemuž byla předložena korespondence Esterhazyho spolu s reprodukcí *bordereau*, nepoznal, že tu jde o totožná písma, byl by zcela jistě pro zřejmou neschopnost propuštěn.

Nejzajímavější bylo dobrozdání dra Héricourta, jenž popsal a vysvětlil nejistotu psacího pohybu v nepřírozeném a napodobeném písmě tak jasně a tak správně, že moderní

experimentální písmaznalec by mohl stěží jeho výklad zdokonaliti.

„Při úmyslně přetvářeném písmě jest pozornost pisatele téměř výhradně soustředěna na vzor, který se snaží napodobit. Následkem toho jeho psací pohyb ztrácí na plynulosti, nenucenosti, kontinuitě a automatické jistotě. Místo toho musí napodobitel co chvíli přizpůsobovati pohyby svých svalů nezvyklým tvarům písmen, jež se snaží napodobit. Psací pohyb jest v tomto případě výslednicí nesčetných nesouvislých impulsů, neboť jest ustavičně přerušován. Tahy vzniklé tímto způsobem jsou nejisté, ba i částečně třaslavé, ačkoli pisatel netrpí tremorem.“

Béře-li tyto okolnosti v úvahu, musíme uznati, že rytec, jenž zhotovil štoček, nepodal špatný výkon. Častému přerušování pohybu by nebyl mohl zabránit žádný jiný rytec. Zhotovení takovéto rytiny nemůže se vyhnouti nejistým, váhavým tahům a častému přerušování; ale tyto nejisté tahy jsou naprosto odlišné od patologického tremoru.“

Kromě těchto znalců tři další odborníci, totiž Paul Moriaud, Louis Havet a Giry, podali dobrozdání v podobném smyslu. Ale vše to nebylo nic platno oproti taktice generálů, kteří dobře věděli, jak dopomoci předsudku, nenávisti, „národní cti“ a podvodu k vítězství nad pravdou a spravedlností. Pomocí řady velkolepě improvizovaných a inscenovaných výstupů podařilo se jim odvrátiti pozornost soudu od hlavní otázky. Jejich prohlášení byla plna tajuplných narážek a okázalého vlastenectví. Major Henry, člen výzvědné služby, jenž vlastnoručně padělal doklady, které kromě *bordereau* byly částí průkazného materiálu proti Dreyfusovi, učinil další pokus, aby zachránil situaci, odvolává se na „obzvlášť tajný“ dokument, jež vojenské úřady nemohou soudu předvésti, poněvadž by jinak zavlekly zemi do sebevražedné války s cizí mocností. Na konec stupňoval generál de Pellieux vášně ulice k bodu varu vyzývavou otázkou, komuže by byla zůstavena obhajoba cti Francie, kdyby veřejnost ztratila důvěru v armádu.

Pomocí této demagogie generálové opětně zvítězili a Zola byl odsouzen. Clemenceau později prohlásil: „Byl jsem při tom, když rozsudek byl vynesena. A přiznávám se,

že jsem tak prudkého výlevu zloby neočekával. Kdyby byl Zola býval toho dne zproštěn, žádný z nás dvanácti by nebyl vyvázl životem.“

*

Po odsouzení Zolově zdála se věc revisionistů nadobro ztracena. Každý, kdo byl kdy zapleten do boje za právo a spravedlnost, byl veřejně ostouzen, bojkotován, pronásledován, propouštěn ze služby, ba i uvězněn. Vůdčí politikové, na př. Jaurès, propadli při parlamentních volbách, listy, jež (jako na př. „le Figaro“) až dosud byly pro revisi, prohlásily, se zřejmou úlevou, že případ jest nadobro ukončen. Nikdo by se v této době nebyl odvážil předvídati, že se situace velmi rychle změní.

Ale v lůně ministerstva války se mezitím odehrávaly podivné věci. K jejich pochopení jest třeba věděti, že v procesu Zolově padla nárážka na dokument, o němž se předpokládalo, že sám o sobě byl dostatečným důkazem viny Dreyfusovy.

Krátce po Zolově procesu byl kapitán Cuignet pověřen úkolem, roztríditi a nově uspořádati všechny tajné doklady výzvědné služby. Při prohlídce listin objevil dopis, jenž byl domněle psán italským vojenským attaché a v němž tento slibuje, že neprozradí ani své ani styky svého německého kolegy s Dreyfusem.

Při soudním přelíčení byla předložena pouhá fotografie. Když však Cuignet prohlížel originál, shledal, že dokument tento sestával ze dvou různých druhů papíru; část hořejší, obsahující oslovení, a část spodní s podpisem italského attaché měla odstín modravý, kdežto část prostřední, obsahující všechna závažná fakta, byla lehce zbarvena do červená.

Bylo zřejmo, že tu jde o padělek, a padělatelem nemohl být nikdo jiný, nežli Henry, jemuž byly tyto listiny svěřeny v opatrování a jenž předložil soudu fotografii této listiny, zneuživ ji v plné míře jakožto průkazného materiálu.

Když byl vyšetřován samotným ministrem války, Henry se zhroutil, čin doznal a krátce po svém uvěznění spáchal v cele sebevraždu — tak alespoň tvrdí oficiální zpráva.

Sotvaže Esterhazy se to dozvěděl, uprchl nejprve do Belgie a poté do Anglie, aniž si vyžádal dovolenou. Veřejně

mínění si tento útěk vysvětlilo jako přiznání viny, ale některé listy se spokojily pouhým odsouzením padělku, prohláshující zároveň, že událost tato v otázce viny Dreyfusovy ničeho nemění.

Nedlouho poté Esterhazy v interview se zástupcem listu „Le Matin“ skutečně doznal, že je pisatelem *borderneau* a že tak učinil na žádost zesnulého přednosty výzvědné služby, jenž potřeboval důkaz proti Dreyfusovi. Lze sotva pochybovati o tom, že by se Esterhazy tohoto tvrzení nebyl odvážil, kdyby muž, na něhož tímto způsobem svalil odpovědnost, byl ještě býval na živu.

*

Definitivním důkazem, že dva hlavní doklady, na základě kterých Dreyfus byl odsouzen, byly padělány, řada tragických událostí souvisejících s Dreyfusovým procesem ukončena nebyla. Následovalo jednání před kasačním dvorem, před druhým vojenským soudem v Rennes, druhé odsouzení Dreyfusovo pomocí dalších nízkých a nečestných intrik se strany kompromitovaných vojenských úřadů a konečně amnestie. Dalších šest let musil Dreyfus čekati, nežli se mu dostalo osobní rehabilitace a nežli mu byla vrácena jeho vojenská hodnost. Složení sněmovny změnilo svou tvářnost, řada ministrů se vystříдалa a francouzská republika zvolila nového presidenta. Teprve tehdy dospěl očištný proces ve smýšlení veřejného francouzského mínění tak daleko, že nový president mohl se odvážiti prohlásit Dreyfusa svobodným a čestným mužem, důstojníkem, jenž si zasloužil povýšení, a občanem hodným řádu čestné legie.

*

Avšak tyto etapy Dreyfusova případu se nás zde netýkají. Čtenáře bude však zajímat, že při líčení před kasačním dvorem a před vojenským soudem v Rennes Charavay, jeden z prvních pěti písmoznalců, čestným způsobem přiznal svůj omyl. Naproti tomu Bertillon nejen že trval až do posledního okamžiku na své pošetilé teorii, jež se mu stala fixní ideou, nýbrž přivedl s sebou dokonce nového žáka, Valeria, jenž potvrdil správnost každého slova svého mistra. Ale jejich směšné výklady se nás již netýkají.

Pokusili jsme se v této kapitole nastíniti, jak si v různých fázích tohoto proslulého procesu čestní i nečestní znalci písma počínali, jak obstáli či neobstáli vůči překážkám, jež jim stály v cestě, na jakém stupni tehdy stála věda, o níž se ve svých posudcích opírali, a posléze, čemu se znalci na základě těchto zkušeností naučili a čemu se někteří z nich ještě učití musí.

III.

PODOBNÁ A NEPODOBNÁ PÍSMATA.

Pochyby a omyly četných znalců v procesech Dreyfusa a Esterhazyho byly, jak jsme viděli, podmíněny hlavně třemi příčinami. Byly to tři druhy nejistoty, jež více či méně ovládaly mysl těch, kdož měli podati dobrozdání o tom, kdo je pisatelem *bordereau*.

Naším úkolem nyní jest, vyložiti, v jakém směru a v jaké míře naše věda zdokonalila dřívější metody zjišťování totožnosti písma.

Tři body, jimiž se při svém výkladu budeme hlavně zabývatí, jsou:

1. Zásada, že absolutní totožnost každého tahu dvou ukávek písma jest neklamným důkazem, že jedno písmo bylo kopírováno, byla sice správně poznána, ale nesprávně použita. Při dnešním stavu naší vědy můžeme s bezpečností říci, že takový omyl by stěží mohl býti opakován. Přiměřené fotografické zvětšení příslušných míst dvou sporných rukopisů by nám dnes s naprostou přesností ukázalo, máme-li před sebou pouhou kopii či přirozené a individuálně charakteristické písmo.⁸

2. Názor, jsou-li dvě písma podobná či nepodobná, byl v oné době do jisté míry věcí dohadu, závislého spíše od dojmů či inspirací dotyčných znalců nežli od přesných zjištění, která jest možno kontrolovati určitými měřítky. Příčinou toho očividně bylo, že tehdy nebylo takových kritérií, jichž pomocí by bylo bývalo možno určití, v jakém stupni se může písmo téže osoby měnit, a dále, které nepodobnosti jsou dostatečně závažné, že z nich vyplývá netotožnost příslušných písem.

O různých způsobech pausování se čtenář dozví v kapitole VII.

Před 10 či 20 lety všichni znalci se shodovali v názoru, že tak četné a důsledné podobnosti, jaké vykazují oba přirozené rukopisy Esterhazyho, jež jsme viděli na vyobr. 5., kde autentické písmo Esterhazyho bylo střídavě interpolováno s písmem *bordereau*, jsou nesporným důkazem totožnosti dvou rukopisů.

Tehdy převládal názor, že takový závěr platí nejenom s neobyčejnou pravděpodobností, nýbrž s absolutně sto-procentní jistotou.

Ale tento názor jest dnes neudržitelný; zdá se tudíž, že jsme teoreticky ztratili v průběhu několika posledních let na půdě, kterou naši předchůdcové, jak se domnívali, pevně a navždy drželi.

Není pochyby o tom, že tento názor by se i dnes ukázal správným ve velké většině případů a že byl u každého soudu uznán za spolehlivý důkaz, pochopitelný laikovi a přijatelný vědeckému odborníkovi.

Přesto je dnes jisto, že také toto pravidlo, jež se zdá tak samozřejmým a nevyvratitelným, má své výjimky.

Nedávno počaté studie v oboru tak zvaných totožných, t. j. z jednoho zárodku pocházejících a proto krajně podobných dvojčat obohatily naše zkušenosti materiálem, o němž se dřívějším písmoznalcům ani nezdálo. Vyobr. 8. jest obzvlášť dobrým příkladem nových poznatků, za něž děkujeme badání o totožných dvojčatech.

Vidíme tu přirozené, rychlé, nenucené a plynulé americké písmo, jež, mimochodem řečeno, vykazuje všechny ony zvláštní kývací pohyby, jež jsou s velikou důkladností cvičeny v amerických školách. Každý písmoznalec by si uvědomil, že má před sebou písmo mladé inteligentní Američanky, a i kdyby sebe podrobněji zkoumal tucet individuálních zvláštností tohoto rukopisu, sotva by tu našel nějakou nedůslednost stylu, tvaru, velikosti, tlaku a pod.

Tato jednoduchá ukázka písma, jež v sobě nemá nic záhadného, nebyla psána osobou jednou, nýbrž osobami dvěma. Je vyloučeno, že by se byl před 10 lety našel písmoznalec, jenž by byl připustil možnost — byť i pouze teoretickou — že různé části této ukázky byly psány dvěma různými osobami. A jest rovněž tak nemyslitelné, že by se byl našel soud, jenž by byl uznal dobrozdání písmoznalce, který by

byl, přes všechny tyto nepopíratelné podobnosti v přirozeném, rychlém a plynně psaném písmě, tvrdil, že nebylo psáno osobou jednou, nýbrž osobami dvěma.

Jaká jsou skutečná fakta? Prvních šest řádek bylo psáno Benitou L. C...., dalších šest řádek Minnettou L. C.... Jsou to sestry dvojčata a bylo jim 20 let, když psaly ony dva dopisy, jejichž části jsou zde sloučeny v jednu ukázku. Minnette a Benita jsou však nejenom dvojčata, nýbrž t. zv.

However, I think your
and plans are very interesting
comply with your requests for
and samples of handwriting
we gain? Will you send up
and also your analysis of all
by answering some statement
rather a lengthy and detailed
but hope it may assist your
research. If you find it
to desire more analysis, I am
we are more than glad to
you in

8. Rukopisy dvou totožných dvojčat sester, jež nebyly nikdy od sebe odloučeny.

totožná dvojčata, to jest taková, o nichž se na základě veliké podobnosti tělesných rysů předpokládá, že pocházejí z téhož oplodněného zárodku.

O takovýchto párech totožných dvojčat se dále předpokládá, že mají jak po stránce tělesné, tak i duševní stejný dědičný základ. Z tohoto důvodu studují fyziologové, biologové, psychologové a psychiatrové totožná dvojčata s velikou horlivostí, poněvadž se dá očekávat, že jakékoli tělesné či duševní rozdíly u totožných dvojčat se vyskytující jsou nezbytně podmíněny působením prostředí. Tímto způsobem doufá věda jednoho dne zjistiti, do jaké míry jest člověk utvářen vlivy dědičnými a do jaké míry působením prostředí a životními zkušenostmi.

Benita a Minnette vyrostly obě v témž prostředí, navštěvovaly tytéž školy a nikdy nebyly odloučeny. Výsledkem stejné dědičnosti i stejného okolí jsou, pokud můžeme soudit na základě jejich písma, dvě téměř stejné osobnosti.

Čtenář bude možná toho názoru, že tato jedinečná a pozoruhodná hříčka tvůrčí síly, v níž příroda zdánlivě popřela svou věčnou zásadu, že není pod sluncem dvou úplně totožných živých bytostí, není konec konců tak překvapující, jak se na první pohled zdá; a že je to vlastně samozřejmé, vykazují-li dvojčata, pocházející z téhož zárodku a vyrostší v stejném prostředí, tutéž osobnost a následkem toho také stejné písmo.

Tomu však tak nikterak není. Pokud jest mi známo, zkoumal jsem největší počet rukopisů totožných dvojčat, a to jak vychovaných pospolu, tak i odloučeně, a myslím, že mohu tvrdit, že jenom asi v pěti případech ze sta nalezneme u téhož páru totožná písma.

Co to znamená? Dejme tomu, že by v nějakém civilním neb trestním procesu bylo dovozováno, že nápadná a usvědčující podobnost dvou rukopisů není podmíněna tím, že obě písma byla psána touž osobou, nýbrž tím, že pocházejí od dvou totožných dvojčat. I kdyby byla prokázána existence takového páru dvojčat, tvrzení toto by bylo pravděpodobné toliko v poměru 1 : 20. U ostatních 19 párů totožných dvojčat nalezneme rukopisy zcela rozdílné, anebo alespoň tak odlišné, že by soud, jenž by se řídil toliko nápadnými tahy, nepřipustil jejich totožnost.⁹⁾

Vyobr. 9. předvádí rukopisy dvou totožných a pospolu vychovaných dvojčat. Obě sestry jsou sobě ve svých citových sklonech značně podobné, mají stejné záliby i antipatie, třebaže každá z nich má jiné povolání. Jejich postava i tvář jsou si tak podobny, že i důvěrní přátelé je často zaměňují. Přesto píše každá jinak, alespoň v nápadných tazích. Různé povolání a v pozdějším věku se vyvinuvší

⁹⁾ Viz R. Saudek—E. Seeman, „Handschriften und Zeichnungen Eineiiger Zwillinge“ v čtvrtletníku „Charakter“, I. 4.; II. 2. Nákł. Pan-Verlagsgesellschaft, Berlin (k dostání v Orbisu). Viz též „Graphologische Zwillingstudien“, sešit 1. a 2., Pan-Verlagsgesellschaft, Berlin 1932.

různosti zájmů měly očividně vliv na utváření obou, nyní zřetelně se lišících písem.

Případy totožných dvojčat jsou ovšem poměrně řídké. Statistika ukazuje, že na 85.2 porodů připadá jeden pár dvojčat, a že tak zvaných dvoubuněčných dvojčat (t. j. takových, jež vznikla z dvou současně oplodněných zárodků) se rodí přibližně třikrát tolik jako dvojčat totožných. To zna-

I hope I have be
you ~~with~~ the informati
but we shall be glad
I hope I shall have
the pleasure I seeing
you & Mrs Saudek
down here soon. I will

9. Rukopisy jiného páru totožných dvojčat sester, jež rovněž byly vychovány pospolu.

mená: mezi 340.8 novorozenaty vyskytuje se pouze jeden pár totožných dvojčat.

Poněvadž však toliko asi pět procent všech totožných dvojčat vykazuje totožné rukopisy, musíme toto číslo násobit 20. Tím dospějeme k cifře 6816, jež udává počet osob, na něž připadá průměrně jeden pár totožných dvojčat majících shodné rukopisy. Pravděpodobnost, že dva rukopisy, které by každý znalec písma prohlásil za totožné, skutečně také pocházejí od téže osoby, jest i tak neobyčejně veliká:

$$\frac{6816 - 2}{6816} = \frac{6814}{6816} = 0.999706573, \text{ takže můžeme mluvit o „praktické jistotě“}.$$

To však není vše. Bylo opětovně tvrzeno, že není dvou osob píšících tak podobně, že by zaměnily písmo někoho jiného za své vlastní; že tahy a psací návyky vyskytující se v písmu jednom se nikdy neobjevují tímž způsobem v písmu jiném. Avšak ze soudní síně jsou nám známy případy, kdy lidé nebyli s to pod přísahou prohlásiti, byl-li určitý podpis psán jejich vlastní rukou či ne.

Aby dokázal, jak jedinečným zjevem naše individuální písmo jest, jistý grafologický odborník zjistil, že jest nejméně 177 různých způsobů, jak psáti jednoduchou číslici 1. Uvážíme-li, že abeceda sestává z 26 písmen velkých a z 26 malých, a že používáme 10 značek pro číslice, což dává dohromady 62 symboly, a jestliže při tom k vůli jednoduchosti předpokládáme, že složité tvary čtených těchto písmen neposkytují více variací nežli jednoduchý tvar jedničky, dojdeme k závěru, že možnost variací písma dosahuje závratné, astronomické číslice převyšující počet lidí, kteří kdy žili na naší planetě.

Účelem tohoto výpočtu bylo dokázati, že jest nemožno, aby dva lidé kdy psali tímž způsobem. Ale tento argument jest klamný a dokazuje ve skutečnosti něco docela jiného, totiž to, že absolutní totožnost všech znaků písma, byť i jen u jediného slova dvou rukopisů dokazuje, že toto slovo nebylo psáno dvakrát, nýbrž že bylo kopírováno.

Astronomická číslice, jež byla zdůrazňována s velikou, nicméně však nemístnou výmluvností, dokazuje toliko, že nikdo není s to opakovati beze změny a důsledně naprosto tytéž znaky a tahy svého vlastního písma.

Viděli jsme již v případě Dreyfusově, že dvě nesporně autentické ukázky písma téže osoby, jež byly psány přibližně v téže době, na témž místě a tímž perem, vykazují při podrobnějším srovnávání zřejmé nepodobnosti.

Máme-li tudíž zjistiti, je-li určité sporné písmo přirozené či padělané, nesmíme se ptáti, jsou-li obě srovnávaná písmata úplně totožná, nýbrž musíme si nejprve položit otázku, zdali obě písmata se liší tou měrou, že můžeme mluvit o písmu přirozeném, to znamená, že můžeme vyloučiti možnost kopírování neb napodobení. Teprve když jsme zjistili, je-li sporné písmo přirozené, můžeme zkoumati, zdali ne-

podobnosti obou písem jsou tak velké, že totožnost jich pisatelů jest vyloučena.

Náš problém — a to je problém, s kterým se setkává písmoznalec při každém zkoumání písma — záleží tedy v tom, rozlišovati přesně tyto tři různé případy:

a) Jaký druh a stupeň nepodobností a variací dokazuje přirozenost určitého písma, t. j. v jaké míře má a může přirozené písmo vykazovati variace a nepodobnosti;

b) jaký druh a stupeň nepodobností vylučuje možnost totožnosti pisatelů dvou či více rukopisů;

c) kdy jsme postaveni před případy, v nichž podobnosti a nepodobnosti se vyvažují takovým způsobem, že jest nemožno zjistiti totožnost pisatelů srovnávaných rukopisů.

Kdyby mezi těmito třemi případy bylo možno vždy přesně rozlišovati, bylo by téměř nemyslitelné, aby se znalci ve svých úsudcích rozcházel.

Ve skutečnosti tomu však tak není. Kdyby některý soud vyžadoval takovéto přísně vědecké dobrozdání, musil by se téměř ve všech případech obejít bez písmoznalců. Neboť nejenom nejsme s to dnes takové definitivní standardní měřítko či pravidlo formulovati, ale jest pochybné, zda bude kdy možno, takové přesnosti dosáhnouti. Písmoznalecké dobrozdání bude vždy věcí pravděpodobnosti vyplývající z uvážení důvodů pro a proti.

Pravda, naše věda učinila pozoruhodné pokroky. Dovedeme přesně rozlišovati mezi nápadnými a nenápadnými znaky. Můžeme dokázati, v jakém stupni jest kterýkoli znak písma pisateli nápadný;¹⁰ víme, v jaké míře jest snadné či obtížné, takový znak úmyslně napodobiti. Víme také, které znaky písma jsou téměř výhradně projevem osobnosti dotyčného pisatele a nikoho jiného. Dovedeme zužovati kruh daných možností stále více a více, až posléze, dle zákona pravděpodobnosti, není téměř žádných pochyb o správnosti našeho úsudku. A přesto budeme vždy nuceni používatí výrazů „téměř“, „sotva“, „přibližně“.

Poněvadž důkaz totožnosti v soudních případech bude se ve většině případů opíratí ne o skutečně totožné resp. naprosto odlišné tahy, nýbrž o pouhé podobnosti a nepo-

¹⁰ R. Saudek, Experimentální grafologie, Aventinum 1928, str. 148—167.

dobnosti, o pouhá pozorování a nikoli o přesná měření, o dohady zakládající se spíše na dlouholetých odborných zkušenostech nežli na přesných zjištěních, nebudeme nikdy s to úplně vyloučiti možnost omylu.

Písmo nebude a nemůže nikdy býti tak spolehlivým nástrojem identifikace jako otisky prstů. A čas od času vyskytnou se případy, kdy ani sám pisatel nebude moci poznati své vlastní písmo či svůj podpis a kdy i zkušený znalec písma bude uveden na falešnou stopu.

Nemáme sice spolehlivých statistik o početnosti případů takovéto krajní podobnosti netotožných písem; soudím však, že případy tyto nejsou vzácnější nežli případy totožných rukopisů jednobuněčných, pospolu vychovaných dvojčat. Jest možno, že jsou ještě častější a že se musíme s touto nedokonalostí své vědy smířiti.

Téměř každý třetí grafologický článek, který jsem v posledních letech uveřejnil, měl za následek korespondenci s nějakým čtenářem, jenž domněle poznal mezi rukopisy ilustrujícími můj článek písmo svého starého přítele, jehož adresu se po léta marně snažil vypátrati. Tak na př. ředitel velkého průmyslového koncernu pokládal písmo obyčejného dělníka za své vlastní; v jiném případě opět považovala matka písmo 36letého muže za rukopis svého 20letého syna, jenž byl ve světové válce prohlášen za nezvěstného.

Na rozdíl od dřívějších grafologů dnes již nevěříme, že individuální rukopis jest výlučně podmíněn povahovými sklony a osobností pisatele. Experimentální grafologie dokázala, a to dle mého názoru definitivně, že existuje celá řada faktorů, jež více či méně spoluutvářejí každé individuální písmo; k těmto činitelům patří na př. národnost pisatelova, školní předloha, podle níž se učil psát, svalový tonus jeho ruky a prstů, sklon, napodobiti líbivé tvary písmen, pamět pro zrakové dojmy, vzdělání a povolání atd.

Jest téměř samozřejmé, že dva rukopisy se sobě podobají tím více, čím více společných činitelů je utvářelo. V případě Dreyfusa a Esterhazyho jsme viděli, že stejné národní prostředí, přibližně stejný věk a stejné povolání, předpokládající podobné odborné vzdělání atd., mělo za následek částečnou podobnost obou písem (na př. v zjednodušování

tvary, podobném učleňování slov a řádek atd.), jež mnohé znalce svedla na falešnou stopu.

Oč podobnější budou se zdáti dvě písmo, mají-li oba pisatelé nějakou společnou duševní vlastnost, na př. jsou-li oba neurotického založení! V tomto případě nalezneme v obou písmech četné podobné, důsledně se opakující, nenápadné znaky, jimž přisuzujeme velkou symptomatickou důležitost.

Ještě klamnější budou podobnosti rukopisů dvou lidí, kteří náležejí téže vrstvě společenské, žijí v podobných poměrech a mají též sexuelně perversní sklon. Případy tohoto druhu nejsou v soudní síni nikterak tak vzácné, jak bychom očekávali, neboť vydírání a falšování jest velmi časté u lidí ovládaných podobnými perversními sklony. Osoby takové mají podrobnou znalost svých tajných sklony a zvyků, střeží žárlivě činy svých partnerů a dovedou obratně napodobit jejich písmo, protože neuroticky labilní lidé mají větší napodobovací schopnost nežli lidé normální.

3. V procesech Dreyfusa a Esterhazyho neměli znalci žádné určité metody, jež by jim byla umožnila spolehlivě zjistiti, je-li nedostatečná plynulost psacího pohybu v *bordereau* důkazem jeho nepravosti. Víme, že téměř všichni v Dreyfusově procesu zúčastnění znalci, ať již postupovali podle předem konstruované teorie (aby vyhověli vojenským úřadům), či si utvořili vlastní, nezávislý úsudek, byli udiveni nejistými tahy písma *bordereau* a že někteří tuto okolnost ve svém posudku zdůraznili.

Zde máme opět jeden z oněch četných případů, při nichž soudní znalci se ve svých posudcích zpravidla rozcházejí. Jest sice pravda, že v normálních případech každý člověk píše svou vlastní, osobitou rychlostí, svým vlastním tempem a rytmem, a že zřejmě odchylky od tohoto osobitého rytmu právem vzbuzují pochyby o autentičnosti dotyčné ukázky písma.

Ale normální případy se zřídka kdy dostanou do soudní síně. Původ určitého rukopisu jest sporný právě proto, že byl psán za výjimečných okolností a podmínek. Znalec, který by se opíral toliko o své „obvyklé“ zkušenosti, by zřídka kdy přišel věci na kloub.

Okolnosti, jež jsou s to změnit obyčklé písmo určitého pisatele tak, že jest zbaveno svého obvyklého rytmu, že po-

zbylo své normální plynulosti a zběžnosti a jest psáno váhavě, nejistě a neobratně, jsou trojího druhu: vadné psací pomůcky, dočasná tělesná indisposice a přechodné neb trvalé duševní poruchy.

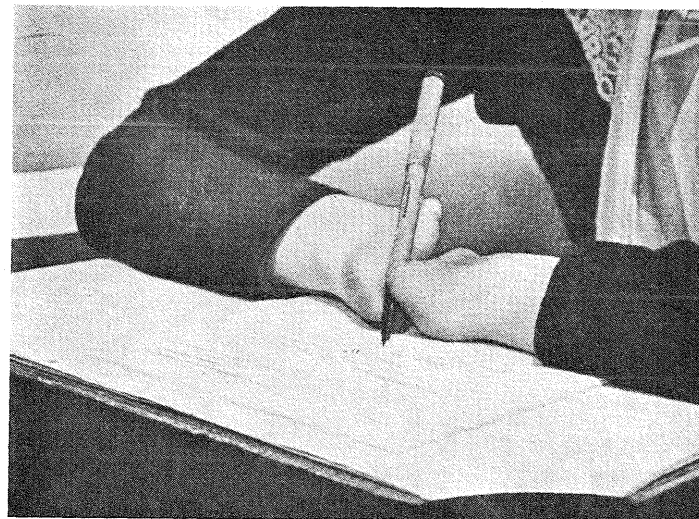
Můžeme-li s jistotou vyloučiti rušivý vliv všech těchto tří činitelů, pak jsme oprávněni považovat za padělek písmo, které jest psáno podstatně pomaleji, nežli normální písmo domnělého pisatele, které vykazuje časté měnění držení

can you think
might be able to
a) diagnose my trouble
correctly, and help
me, & tell me the
& sauden at 6-30
definite on Monday.
b) June 4th
Yrs faithfully

10. Písmo muže trpícího reumatismem. a) Psáno za silných bolestí.
b) O den později, když bolesti polevily.

pera či tužky, kde pohyb psaní jest velmi často přerušován, takže místo obvyklého větného impulsu každé slovo, každá slabika, každé písmeno, ba i pouhý tah jest psán či kreslen zvláštním, separátním impulsem; v písmu takovém najdeme také na rozdíl od normálního, autentického písma četné opravy a obtahování písmen, slabik i slov.

Tyto tahy se nazývají „priménní znaky padělání“ a jsou považovány za průkazné písmoznalcí na celém světě. Ale v poslední době se opětovně ukázalo, že všechny tyto tak zvané priménní znaky padělání se mohou vyskytnouti v naprosto pravém a autentickém písmě, pakliže bylo psáno pod vlivem jednoho neb všech zmíněných tří rušivých činitelů.

11. Fotografie dívky, jejíž ruce jsou zmrzačeny. Píše držíc pero mezi oběma pažký.

Špatné, rozskřípané, rezavé pero, hustý, znečištěný inkoust, nerovná podložka, nepohodlná poloha ruky a těla při psaní mohou zpomaliti pohyb psaní, porušiti jeho plynulost a přiměti pisatele k opravování neb doplňování tvarů písmen.

Stejný účinek mohou míti poruchy normálního svalového tonu následkem křeče, vlivem příliš nízké či příliš vysoké

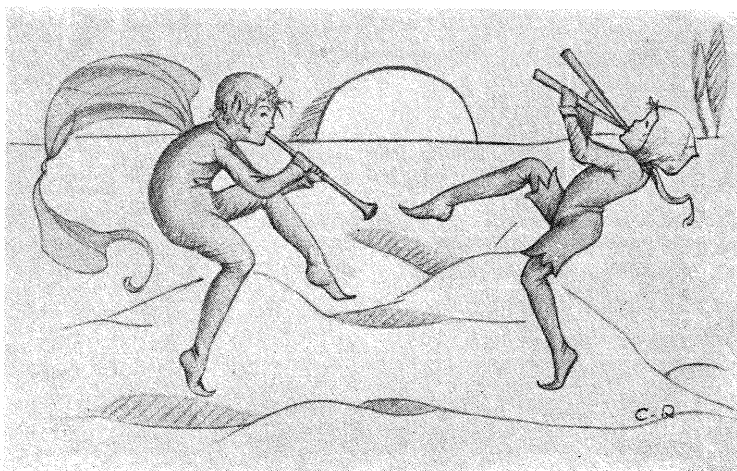
is really my best day,
if it could be managed.
I am enclosing a
little drawing, although
I'm not quite sure whether

12. Písmo této zmrzačené dívky.

teploty, působením zrychleného oběhu krevního (na př. po rychlém běhu, po spěšném stoupání do schodů, při horečce a pod.), anebo následkem reumatických bolestí, jež se objeví neočekávaně a pak zase náhle zmizí.

Vyobr. 10a bylo psáno mužem trpícím reumatismem v den, kdy jeho bolesti byly obzvláště silné; vyobr. 10b bylo psáno následujícího dne, kdy bolesti značně polevily. Ukázka první jest zřejmě pomalejší a vykazuje lomené tahy jakož i opravované a obtahované tvary.

Jestliže tedy znalci písma se sice shodují v tom, že dvě

13. Kresba téhož děvčete.

srovnávané písemné ukázky jsou si podobné, ale nemohou se dohodnouti o tom, je-li sporné písmo autentické či pouze napodobené, jest povinností soudce zjistiti, netrpěl-li snad dotyčný pisatel reumatismem či jiným přechodným defektem.

Naproti tomu nevykazuje vždy písmo lidí, kteří trpí nějakou trvalou tělesnou nemocí, zřetelné poruchy normálního rytmu psacího pohybu. Ústřední nervová soustava dovede se po uplynutí přiměřené doby téměř neuvěřitelným způsobem přizpůsobiti velmi vážným tělesným poruchám.

V mých dřívějších dílech¹¹ najde čtenář nohopisy dětí a dospělých, kteří se narodili bez paží a musili se od samého počátku učit psátí nohou, dále ukázky písma vojínů, kteří byli zmrzačeni ve válce a musili se v dospělém věku učit psát nohou či dokonce ústy. Po déle trvajícím cviku všichni tito pisatelé nabyli dokonalé zběhlosti v psaní neobvyklou částí svého těla.

K těmto dřívějším ukázkám chci zde připojiti případ další, jenž až dosud v odborné literatuře nebyl popsán. Ve všech dřívějších případech používali pisatelé při psaní toliko jedné končetiny. Obr. 11 ukazuje mladou dívku, jež se narodila bez prstů a používá při psaní obou paží. Vyobr. 12 ukazuje její písmo. Důkaz kreslířské obratnosti této dívky, jež byla počtěna nadací Královské akademie umění, podává vyobr. 13.

¹¹ „Experimentální grafologie“, Aventinum, 1928. „Vědecká grafologie“, Orbis 1925.

IV.

O ANONYMNÍCH DOPISECH.

Anonymní dopisy jsou buďto vůbec bez podpisu, anebo jsou podepsány :

1. libovolnými počátečními písmeny ;
2. slovy, jako „občan“, „dobrý vlastenec“, „poplatník“, „milovník opravdového umění“ a pod., jde-li o udání neb o upozornění ředitelů divadel a hudebních produkcí na domnělou neschopnost některého účinkujícího kolegy atd. ;
3. slovy, jako „někdo, kdo s Vámi dobře smýšlí“, „dobrý přítel“ a pod., jde-li o pomluvu ;
4. symboly, jako na př. kříž, dýkami, lebkou, pěstmi a pod., v případech vydírání ;
5. fingovaným jménem, jehož nositel jest pisateli neznám ;
6. jménem adresátova přítele či známého s úmyslem, vyvolat mezi nimi spor či nepřátelství.

Poněvadž všichni anonymní pisatelé se snaží svou totožnost skrýti, není divu, že téměř všechny anonymní dopisy vykazují některé společné rysy, jejichž účelem jest, uvést na nepravou stopu. Téměř všichni anonymové snaží se vzbudit dojem, že dotyčný dopis byl psán příslušníkem nižších společenských vrstev, na př. sluhou, služkou, šoférem, domovnicí a vůbec nějakou nevzdělanou osobou. Všeobecně, jakkoli neprávem, má se za to, že nevzdělaní lidé sahají velmi často k nekalým prostředkům tohoto rázu ; ve skutečnosti nalézáme mezi anonymními pisateli osoby nízkého vzdělání poměrně zřídka a rozhodně méně často, nežli lidi vzdělané.

Jindy opět anonymus předstírá, že dopis byl složen a napsán cizincem. Jest zajímavé, že lidé všech národností

jsou toho názoru, že cizinci jsou spíše s to, sáhnouti k nekalým prostředkům, nežli jejich krajané.

Téměř každý anonymní pisatel předstírá, že ví daleko více, nežli ve svém dopise odhaluje, ale že chce raději vyčkati, jaký účinek budou mít jeho předběžná sdělení, nežli se odhodlá k dalšímu kroku. I když mu nejde o vydírání, anonymní pisatel se domnívá, že takováto narážka zvýší účinek jedovatého šípu.

Z těchto důvodů nalézáme ve většině anonymních dopisů nesprávně slabikovaná slova, hrubé gramatické chyby, vadné slovní obraty a fráze, jež vzbuzují dojem, že pisatel jest cizího původu, nezvyklé cizojazyčné výrazy, hrubou a vulgární mluvu a téměř neuvěřitelné oplzlosti.

Používání neslušných výrazů má zpravidla žádaný účinek a uvede příjemce dopisu na nesprávnou stopu. Toliko policejní úřady a písmoznalci, kteří se často podobnými případy zabývali, vědí, že dámy vysokých společenských kruhů používají v anonymních dopisech tak sprostých výrazů, jakých bychom se nenadáli ani u opilců, a že hysterické staré panny často ukojují své potlačené pudy nejpustšími vulgárnostmi a oplzlostmi.

Aby pak anonymové dojem tím vzniklý ještě více upevnili, snaží se napodobiti nějaké těžkopádné, neobratné písmo vykazující ony nevkusné ozdoby a kudrlinky, jež se zpravidla vyskytují v písmech neobratných pisatelů a nevzdělanců.

Můžeme však poznati jsou-li takovéto písemné tvary a slovní obraty pouze předstírané, či jsou-li projevem opravdové nevzdělanosti a písarské neobratnosti?

Jako ve všech problémech písmoznaectví, tak i zde, jediným spolehlivým vodítkem jest rozlišování nápadných a nenápadných znaků.

Příklady obou druhů „omylů“, t. j. chyb úmyslných a chyb nenápadných a proto neúmyslných, ukážeme v následující kapitole na ukázce vyděračského dopisu. (Vyobr. 14a, b.)

Pokud se rukopisu týče, snaží se anonymus změnit hlavně tyto znaky svého přirozeného písma :

a) Největší změny doznávají ony zvláštnosti přirozeného písma, jež jsou nápadné. Tak na př. anonymus píše stojatě

neb v úhlu tupém místo svého přirozeného, ležatého písma, nebo píše velkými tahy místo malých, zesiluje svůj slabý tlak, okrašluje své normálně jednoduché písmo nápadnými ozdobami a kudrlinkami; jindy opět píše v nápadně stoupajících neb klesajících řádcích, používá písmen nějaké cizojazyčné abecedy nebo napodobuje nápadné rysy písma jiné osoby, když se byl před tím pečlivě v tomto nepřirozeném způsobu psaní pilně cvičil.

b) Anonymní dopis jest psán tiskacími, často velkými písmeny.

c) Anonymus píše levou rukou, ač jinak vždy používá pravice. Tím se jeho písmo stává důsledně neobratným a není při tom nebezpečí, že pisatel bezděčně upadne do svého normálního, zběhlejšího způsobu psaní.

d) Anonymus drží pero křečovitě a kreslí tvary svého písma, místo aby skutečně psal, používaje při tom neobvyklého tlaku.

e) Anonymní dopisy jsou často psány špatně ořezanou tužkou, poněvadž pisatel se domnívá (a to zcela právem), že tím velmi znesnadní úkol písmoznalce.

f) Četné tvary písmen jsou obtahovány a opravovány, ne proto, aby písmo bylo čitelnější, nýbrž v domnění, že takovéto opravy zakryjí pisatelovy přirozené a normální tahy.

g) Písmena (neb jejich části) byla nejprve napsána, či lépe řečeno nakreslena, tužkou a pak obtažena perem. Motívem této procedury jest názor, že písmo, jakkoli pozměněné, dokud je skutečným písmem, pisatele tím či oním způsobem vždy prozradí, že však technika obtahování znemožňuje „skutečné psaní“, nutíc od začátku až do konce k pomalému kreslení. Odborníci mluví v takovém případě o pomalém, umělém písmě, jež bylo buď psáno „impulsem slovním“, anebo kresleno či obtahováno „impulsem písmenným“, resp. „impulsem tahovým“, na rozdíl od „impulsu větňého“ v písmu rychlém a přirozeném.

Bylo-li nám takovéto anonymní písmo předloženo, pomocí kterých tahů můžeme přijíti pisateli na stopu? A dále, jaký stupeň spolehlivosti můžeme přisuzovati svým závěrům?

Důkaz totožnosti či netotožnosti dvou rukopisů spočívá téměř vždy na zásadách počtu pravděpodobnosti. Pouze ve

dvou zvláštních případech můžeme usuzovati s naprostou jistotou.

1. Jsou-li dvě ukázky písma anebo jejich části (na př. pouze jedno slovo neb podpis) naprosto totožné co do velikosti, tvaru písmen, tlaku, vzájemné vzdálenosti písmen uvnitř slova a řady jiných znaků, pak jest naprosto nepochybné, že obě písma nemohou býti přirozená a že jedno z nich jest kopii druhého.

Sto tisíc podpisů psaných týměž mužem vykazují veliké podobnosti. Několik málo z nich se nám může zdáti naprosto totožnými. Jestliže však je přiměřeně zvětšíme, objevíme nesčetné malé rozdíly.¹²

2. Byl-li anonymní dopis psán zběžně a s dobrou psací rutinou, jsou-li však mezi podezříványými pisateli, jejichž obvyklé písmo nevykazuje tak vysokého stupně zběhlosti v psaní, jest podezření vůči těmto neobratným písařům naprosto neodůvodněno. Obratný pisatel může poměrně snadno napodobiti neobratné písmo, ale pisatel pomalý a těžkopádný není s to tuto svou neobratnost utajiti, poněvadž prostě nedovede psáti rychle a zběhle.

Ve všech ostatních případech jest náš úsudek o tom, kdo je původcem anonymního dopisu a všeobecně, kteréhokoli písma, závislý na důkazu indiciemi podle zásad zákona pravděpodobnosti. O totožnosti určitého písma rozhoduje větší nebo menší počet charakteristických rysů, jež se týkají obsahu dopisu a fakt v něm zmíněných, zvláštností stylisace, slabikování slov, nenápadných návyků psacích nepodmíněných školní předlohou; k nejdůležitějším symptomům pak náleží okolnost, s jakou důsledností či nedůsledností se vyskytují (či nevyskytují) určité psychologicky významné znaky, jednak v písmu anonymním či sporném, jednak v zaručeně autentickém písmě podezřelých osob.

Z toho vyplývá, že úkol znalcův bude tím snazší, čím více fakt, jež mohly býti známy jen omezenému počtu osob, anonymní dopis obsahuje. Pakliže obsahuje okolnosti, jež mohly býti známy komukoli, jako na př. v urážlivém dopise

¹² Čtenář se pamatuje, že také Bertillon ve svém dobrozdání v případě Dreyfusově použil tohoto správného principu. Jeho omyl spočíval však v tom, že považoval za totožné tvary, jež při silnějším zvětšení se ukázaly odlišnými.

adresovaném ministerskému předsedovi určité země, jest zřejmo, že takový anonymní dopis mohl být psán kterýmkoli občanem dotyčné země, ba po případě i cizincem. Na proti tomu udavačský dopis týkající se milostného poměru šoféra s panskou mohl býti psán jenom omezeným počtem osob, jež měly na této věci zájem.

V případě prvním nemáme žádného rukopisu, jež bychom mohli srovnati s dopisem anonymním, kdežto v případě druhém zkoumáním písma podezřelých osob velmi pravděpodobně povede k cíli.

Jaké jsou však naše vyhlídky, jsou-li celé vesnice, obce, města, okresy, spolky a svazy zaplavovány a zneklidňovány spoustou anonymních dopisů?

Při vypuknutí epidemie anonymního písařství všimněme si nejprve dobře, které jméno se v nich častěji opakuje. Anonymní pomlouvači neváhají hanobiti také samy sebe, aby od sebe odvrátili podezření. Z téhož důvodu se často stává, že pomlouvači sami činí udání policii, dávajíce najevo živé rozhořčení nad urážkami, jež sami sobě adresovali.

Ačkoli anonymové při tom zpravidla uvádějí jenom takové pomluvy, jež se zdají pravděpodobnými anebo dokonce obsahují, arci v zkomolené a přehnané formě, zrnko pravdy, mají se přesto velmi na pozoru, aby v oněch dopisech, jež adresují sami sobě a jež předkládají vyšetřujícím orgánům, neuváděli ničeho, co by mohlo poškoditi jejich pověst.

Místní policejní úřady mají v některých případech možnost, tvrzení v dopisech učiněná kontrolovati a tím často naleznou první stopu anonymního pisatele. Psací návyky a individuální zvláštnosti písma jsou pak další pomůckou a ve většině případů přivedou pátrání k zdárnému konci.

Není nikterak lehkým úkolem, psáti řadu dlouhých dopisů důsledně přetvářeným písmem, neboť jest základním pravidlem experimentální grafologie, že, čím déle a čím rychleji kdo píše, tím spíše a tím častěji upadá do svého obvyklého způsobu psaní.

Může padělatel tyto obtíže překonati?

Anonymus má toliko tři možnosti:

1. Buďto si rozdělí práci na několik dní, učiniv si pravidlem, že nebude psáti více než jeden, po případě dva dopisy denně, a tak pozvolna nahromadí kupu dopisů, jež pak

odešle teprve po ukončení posledního dopisu, pakliže má zájem na tom, aby všechny dopisy měly totéž datum.

2. Cvičí se v psaní dvou anebo více různých způsobů písma a píše pak jednu skupinu dopisů důsledně určitým slohem, skupinu druhou pak slohem odlišným atd., pakliže chce vzbuditi dojem, že jde o dílo dvou neb více padělatelů.

3. Aby tento dojem stupňoval, píše padělatel každou skupinu dopisů jiným slohem, tu používá mluvy vybrané, onde vulgární, zde píše jako muž, onde jako žena, jednou používá výrazů oplzlých, po druhé děláje svatouška a pod.

Jenom velmi zřídka dává anonymus opsati svůj text osobám jiným. Opatrnost vyžaduje, aby se nesvěřoval jiným a ponechal si své tajemství pro sebe. Ale na druhé straně cítí se anonymní pisatelé tak bezpečni, že nepovažují za nutné, zahladiti veškeré stopy své ničemné činnosti.

Příčinou tohoto paradoxu jest, že téměř ve všech případech jsou pisatelé anonymních dopisů lidé duševně abnormální, hysterikové a mnohdy také paranoikové.

Výhodou psychopatů při psaní anonymních dopisů jest, že nemajíce vnitřní pevnosti charakteru jsou sugestibilní a dovedou měniti a přetvářeti své písmo lépe, nežli lidé normální. Velmi mnozí si na této schopnosti obzvláště zakládají a to bývá často jednou z příčin, proč jejich pomatená mysl se této prazvláštní činnosti věnuje.

Ale na druhé straně postupují tito psychopaté velmi metodicky, vedouce podrobné záznamy, uschovávají kopie svých jedovatých hanopisů a udržují své psací nářadí v dokonalém pořádku. Nemohou se odloučiti od své sbírky per a tužek různých druhů a tvarů, ani od svých různobarevných inkoustů, od svého psacího papíru, svých bloků, atd. Kromě toho jsou zpravidla přímo posedlí dodatečnými nápady, jež jim nedopřávají klidu a našeptávají nové a lepší formulace jejich myšlenek, když již původní dopis odeslali.

Odesláním anonymního dopisu se nikterak nezbavili složitých myšlenek, plánů, fantastických nápadů a citů, jež je uvedly v činnost. Samolibý pocit zadostiučinění nad vykonaným dílem brzo vyprchá a místo něho počínají se vynořovati pochyby, zda jejich plán jest dosti účinný. A v těchto okamžicích pochyb a nejistot běže jejich pomatená mysl útočiště k pročitání kopií předcházejících dopisů.

Z toho vyplývá, že písmoznalec může prokázat vyšetřujícím orgánům daleko větší služby, není-li jeho činnost omezena toliko na podání dobrozdání v soudní síni, kde se může opírat pouze o podobnosti srovnávaných rukopisů, nýbrž je-li přibrán také při konání domovní prohlídky, kde ji zákon připouští. V tomto případě znalec může bezpečnostním orgánům povědět, kde mají pachatele hledat, a prohlídka na místě činu může usvědčit pachatele dokonaleji, nežli jakékoli srovnávání rukopisů. Na psacím papíře nalezeném z bytě pachatelově může být na př. objeven otisk dotyčného dopisu; nebo inkoust nalezený na psacím stole vykazuje při chemickém či mikroskopickém zkoumání tytéž příměsky jako inkoust, jímž byl psán anonymní dopis atd.

Kde však takového usvědčujícího materiálu není, vypátrání a odsouzení vinníka není lehkou věcí. I když písmoznalec, jenž podává své dobrozdání, jest opravdu zkušený a zdatný, není soudci vždy možno dáti se jeho důkazy přesvědčiti. Soudce, právě tak jako každý jiný neodborník, dá si ujíti celou řadu nenápadných znaků písma a z toho důvodu nezbytně přeceňuje důležitost nápadných nepodobností písma anonymního a autentického rukopisu podezříváné osoby. Další obtíž spočívá v tom, že soudy často připouštějí jako písmoznalce osoby bez dostatečné odborné přípravy. Tito „také-znalci“ nemají (podobně jako soudce a porotci) ponětí o rozdílu mezi nápadnými a nenápadnými znaky, ale jejich neodborná argumentace jest soudcům neb porotcům mnohdy srozumitelnější. Nedají-li tudíž neodborným znalcům přímo za pravdu, osvobodí obviněného pro nedostatek důkazů, protože znalci se ve svých dobrozdáních neshodovali.

Tento stav věcí často vede bezděčně k třídní justici. Je-li obžalovaný bohat, může si snadno opatřiti dobrozdání nějakého diletantského „znalce“, jenž s dobrým svědomím podá posudek v jeho prospěch. Obžaloba naproti tomu zpravidla povolá dva znalce, z nichž jeden má v dotyčném městě pověst dobrého odborníka (jenž se možná dobře osvědčil v jiných oborech kriminalistiky, ale v písmoznalectví je pouhým diletantem), kdežto druhý jest téměř vždy nějaký podřízený detektiv, jenž považuje za svou povinnost, podati dobrozdání ve smyslu obžaloby.

V.

ANONYMNÍ DOPIS VYDĚRAČE.

Bylo zjištěno, že v každém větším americkém městě neplyne den, během něhož řada bohatých občanů neobdržela vyděračské dopisy, v nichž nějaký anonymní pisatel neb pisatelé vyhrožují únosem jejich žen, dětí neb jich samotných, nezaplatí-li stanovený obnos způsobem v dopise podrobně popsáním. Nikomu není známo, jak četné tyto případy jsou. Policie může jejich počet jenom přibližně odhadovati, protože mnozí občané se dají zastrašit hrozbami a neodvážejí se učiniti udání.

Jest sice pravda, že mnozí gangsteři skutečně zabíjejí, zraňují anebo uvězňují ty, kdož učinili policii udání. Ale tyto brutální zastrašující prostředky bývají spíše výjimkou nežli pravidlem. Mnohem častější jsou případy, kdy nezkušený vyděrač, nemající ani nejprimitivnějších znalostí zločineckého povolání, činí neobratný pokus, pomoci si k penězům. Jejich vyhrůžné dopisy jsou psány a stylisovány takovým způsobem, že odborný písmoznalec může bez námahy určit jejich národnost, stáří, tělesný i duševní stav, vzdělání a celou řadu jiných zvláštností, jež jsou s to vésti k usvědčení pachatelů, pakliže se podařilo omeziti počet možných vinníků na určitou skupinu podezřelých nebo na určité okolí.

V této kapitole budeme se takovým případem podrobně zabývat. Naše vyobrazení 14a, b, ukazuje reprodukci vyděračského dopisu adresovaného známému občanu velkého amerického města. Dopis pozůstává ze dvou stran a jeho znění jest toto:

1. We are sorry to send this to you but we know it wont
Je nám líto, že Vám tohle musíme poslat, ale víme, že Vám to

1 We are sorry to send this to you but we know it won't
 2 hurt you
 3 we want 2500 dollars for the protection of your family and
 4 children. And we don't want the police mixed up in it
 5 If you pay this little amount as instructed, absolutely
 6 no harm will be done and no more letters sent you
 7 here is the instruction:
 8 Drop up in a square pocket 2500 dollars in 5-10-20
 9 dress bills, no new ones, and send your chauffeur
 10 to the corner of 34 Street and 5th Ave. N.Y. Saturday night
 11 about 25th at 8³⁰ sharp. When there is a news selling
 12 newspaper at the corner night outside MEDICKS bookstore
 13 give the pocket to him and ask him to remind it for
 14 a while until someone else will pick it up. Put the
 15 name of A Swartz on the pocket and give him 50 cent
 16 tip for his trouble. Of course he don't know nothing about
 17 it and before we get it, we will very soon find out if
 18 the police is in on it or not, and if it is, we won't try
 19 to get it at all. But we will take a note to a couple of
 20 places on Long Island and throw a pineapple on your
 21 estates there, just to show you we are not fooling, and
 22 that we mean business. And then we will start

14 a První stránka vyděračského anonymního dopisu.

23 action, probably we won't have any luck before next
 24 summer, but we never give up. and next time we
 25 send you a letter, maybe you will be glad to
 26 pay 2500 dollar. only there will be added an
 27 other 0 to it and maybe you still will be
 28 glad to pay it. Thank you.

①.V

29
 30
 31 B. had warning. Don't send the police up on it
 32 if you double cross us, well you will take
 33 the consequences.
 34 And remember a gun has a long reach.
 35 but if you do as instructed,
 36 everything will be OK and we
 37 guarantee it will be ^{the} very
 38 cheapest for you

①.V

14 b. Druhá stránka vyděračského anonymního dopisu.

2. hurt you
neuškodí
3. We want 2500 Dollars for the protection of your Familie and
Chceme 2500 dolarů za ochranu Vaší rodiny a
4. *Children*. And we don't want the police mixed up in it
dětí. A nepřejeme si, aby policie do toho byla zapletena
5. If you pay this little amount as instructed, absolute
Jestliže zaplatíte tento malý obnos podle instrukcí, vůbec
6. no harm will be done and no more letters send you
nic se Vám nestane a žádné další dopisy Vám nebudou posílány
7. here is the instruction:
zde jest instrukce:
8. Wrap up in a square packet 2500 Dollars in 5—10—20
Zabalte do čtvercového balíku 2500 dolarů v 5—10—20
9. Dollar bills, no new ones, and send your chauffeur
dolarových bankovkách, ne nových, a pošlete svého šoféra
10. to the corner of 34 Street and 8th. Ave, N. Y. Saturday
nite
na roh 34. ulice a 8. třídy N. Y. v sobotu večer
11. Februar 25th. at 8.30 *Sharp*. where there is a man
selling
25. února v 8.30 přesně. kde jest muž prodávající
12. newspaper at the corner right outside NEDICKS
Sodastand
noviny na rohu přímo u sodovkového kiosku NEDICKOVA
13. Give the packet to him and ask to mind it for
Dejte mu balík a požádejte ho, aby jej opatroval po
14. a while until somone later will pick it up. Put the
nějakou dobu až jej někdo později vyzvedne. Napište
15. name of A Swarts on the packet and give him 25 cent
jméno A Swarts na balík a dejte mu 25 centů
16. tip for his trouble. Of course he don't know nothing
about
zpropitného za jeho námahu. Samozřejmě on ničeho o tom ne-
17. it and *before we get it, we will easy have found out if*
ví a nežli se dostane do našich rukou, snadno zjistíme, je-li
18. *the police is in on it or not*, and if it is we won't try
policie do toho zasvěcena či ne, a pakli ano, nepokusíme se
19. to get it at all, but we will take a ride to a couple of
vůbec jej vyzvednout, ale podnikneme zájezd na pár
20. places on Long Island and trow a pineapple on your
míst na Long Island a hodíme ananas na Vaše

21. estates there, just to show you we are not fooling, and
tamější statky, abychom vám ukázali, že nešpásujem, a
22. that we mean business. And then we will start
že to myslíme doopravdy. A pak počneme
23. action, probably we wont have any luck before next
akci, možná že nebudem mít štěstí před příštím
24. Summer, *but we never give up*, and next time we
létem, ale my se nikdy nevzdáváme, a až vám příště
25. send you a letter, maybe you will be glad to
pošleme dopis, možná že budete ochoten
26. pay 2500 Dollar, only there will be added an
zaplatit 2500 dolarů, jenže pak bude přidána další
27. other 0 to it and maybe you still will be
nula k tomu, a možná že budete i pak
28. glad to pay it. thank you.
ochoten zaplatiti. děkuji Vám.
- 29.
30. (V)
31. P. S. last warning: dont mix the police up in it,
poslední výstraha: nemíchejte do toho policie,
32. if you dobled cross us, well you will take
jestli zkrřížíte naše plány, pak si přičtete
33. the consekvenses.
následky.
34. And remember: a gun has a long reach
A pamatujte si: puška donášá daleko
35. but if you do as instructet,
ale zachováte-li se dle instrukcí,
36. everything will be O. K. and we
vše bude v pořádku a (V)
37. garante it will be the very
zaručujem vám, že to bude
38. cheapest for you
pro vás nejlacinější

Dopis neobsahuje žádné zvláštní informace, jež by byly s to omeziti počet podezřelých osob. Musíme se tudíž výhradně spolehnouti na znaky a návyky psací, na zvláštnosti slohu a slabikování, na gramatickou úroveň a pod.

Čteme-li pečlivě anglické znění dopisu, najdeme tu především pozoruhodné omyly v *pravopisu*.

Místo anglického tvaru *family* čteme *Familie* (3. řádka). Místo anglického tvaru *instructed* čteme *instructet* (35. řád-

ka); v páté řádce bylo však toto slovo psáno zcela správně.

Místo *consequences* stojí *consequenses* (33. řádka), místo *sent* stojí *send* (6. řádka); slovo *sent* bylo původně napsáno správně, ale pisatel měl očividně pochyby o správnosti a změnil tudíž původní *t* v *d*.

Místo *night* stojí *nite* (10. řádka), místo *february* stojí *Februar* (11. řádka), místo *some one* stojí *somone* (14. řádka) a místo *throw* stojí *trow* (20. řádka).

Ze všech těchto pravopisných chyb nejpodivnější jest chyba ve slově *consequenses*, kde pisatel píše *kv* místo *qu*. Jest zřejmo na první pohled, že pisatel není rozený Američan, anebo, lépe řečeno, jeho vychování nepočalo v americké či anglické škole.

Víme, že u nás, v Polsku a dále v Holandsku *q* se používá toliko ve slovech cizího původu, nikoli však ve slovech mateřské řeči. Tyto tři státy sousedí s Německem a němčina jest tu jazyk velmi běžný.

Uvažme nyní, že slovo *Februar* (místo *february*) a slovo *Familie* (místo *family*) ukazuje na pisatele německé národnosti, ale že dvojitá souhláska *kv* se v němčině nevyskytuje. Na druhé straně je nemyslitelné, že by někdo, jemuž není němčina běžná, byl psal *Februar* a *Familie*.

Byl snad pisatel Holanďan? Holandské slovo pro měsíc únor zní *Februari*, má tedy koncovku *i*. Kromě toho můžeme předpokládati, že Holanďan by byl častěji mylně psal v místo *f*.

Byl snad pisatel Polák? Ale Polák by byl velmi pravděpodobně psal *kw* místo *kv*. Kromě toho není pravděpodobno, že Polák by byl psal *Februar*, poněvadž v polštině únor se nazývá *lutý*.

Zbývá tudíž možnost, že pisatel se narodil v Československu, že zde navštěvoval německé školy a že kromě němčiny znal také češtinu. I když snad se hodně stýkal s Čechy a sám často česky mluvil, jest myslitelné, že si uchoval zvyk říkati a psáti *Februar* a *Familie* po německém způsobu a že tak také činil, když psal anonymní dopis nezvyklou mu anglickou řečí.

Je-li tento výklad správný, dovedeme si také vysvětliti, proč psal *consequenses* (po česku) a proč v minulém pří-

čestí *instructed* psal místo správného *d* po německém způsobu *t*.

Další záhadná pravopisná chyba je *nite* místo *night*. Pouze velmi omezený a nevzdělaný Američan by se mohl dopustiti takovéto chyby. Ale písmo tohoto dopisu je velmi zběhlé a svědčí o značné inteligenci; dále je také vyloučeno, že by se pisateli, jenž dovede napsati nesprávný tvar *nite* tak rychle a bez váhání, bylo dostalo jen nepatrného vzdělání a že by ve škole nebyl prospíval. Docházíme tudíž opět k pravděpodobnému závěru, že pisatel nebyl rozený Američan a že jeho školní vzdělání nepočalo v americké škole s anglickým vyučovacím jazykem.

Jest ovšem možno, že navštěvoval americkou školu s českým vyučovacím jazykem. Takových škol najdeme hojnost v oněch částech Spojených států, kde Čechové žijí ve značném množství, na př. v Chicagu.

Leč tato možnost ztratí okamžitě na pravděpodobnosti, jakmile si uvědomíme, že němčina jest pisateli tak běžná, že opětovně používá německého pravopisu, a to nejen v nápadných a běžných slovech jako *Februar* a *Familie*, nýbrž také v nenápadných koncovkách minulého příčestí, na př. *instructet*.

Tvar písmen.¹³

Při grafologickém zkoumání písma našli jsme některé neobvyklé a v americkém písmu překvapující tvary:

Children (4. řádka); *Ch* podobá se hořejší polovici německého *H*.

Give (13. řádka); *G* jest psáno jinak, nežli jest obvyklé v amerických ba i anglických školách. Totéž platí o *D* ve slově *Dollars* (8. a 9. řádka) a některých jiných písmenech.

Syntaktické chyby.

Některé pasáže vykazují zřejmé germanismy:

absolute no harm (5. a 6. řádka, místo správného *absolutely*). Zkoumáme-li podrobně (zvětšovací sklem) tato tři slova, shledáme, že pisatel při psaní slova *no* poněkud váhal; tato nejistota měla za následek tak zvanou perseveraci, to jest, pisatel psal *n* třemi tahy, jako by byl chtěl psáti *m*.

¹³ Viz R. Saudek, Vědecká grafologie, Praha 1925, Orbis. Str. 117 až 118.

Gramatické chyby.

Také gramatika dopisu vykazuje zřejmé stopy německého původu. Anonymus píše:

25 cent (15. řádka) místo 25 cents,

2500 Dollar (26. řádka) místo 2500 dollars.

A přece pisatel zná správný tvar, neboť v řádce 8. píše zcela správně *Dollars* v čísle množném. Není pochyby, že byl při nějaké dřívější příležitosti upozorněn na správný tvar, ale nezvykl si naň ještě dostatečně a proto snadno upadá do způsobu psaní, který mu jest bližší.

an other (řádka 26. a 27.) jest psáno nesprávně odděleně, ačkoli pisatel měl na konci řádky dosti místa, aby napsal toto slovo jedním tahem.

If you dobled cross us (řádka 32) místo *double crossed*. Zde nejde sice přímo o germanismus, ale je opět zřejmo, že pisatel není s anglickou gramatikou dostatečně obeznán. Důležité jest, že také tento omyl jest málo nápadný, neboť víme, že mnozí anonymové se dopouštějí nápadných gramatických a pravopisných chyb úmyslně, chtějíce vzbuditi dojem, že dopis byl psán osobou nevzdělanou. Jinak se tomu má s chybami nenápadnými, jež jsou zřídka kdy úmyslné, a v oněch řídkých případech, kde jsou skutečně dělány úmyslně, vyskytují se pouze ojedinele. Vyskytují-li se však, jako v tomto případě, ve větším množství, prozrazují pisatelovu národnost a školní vzdělání.

Předběžné závěry.

Na základě vadného slabikování určitých slov, zvláštěních tvarů některých písmen, jakož i gramatických a pravopisných chyb dospěli jsme k závěru, že pisatel ovládal jazyk německý již v mládí, dříve nežli se učil anglicky; že však žil ve slovanském, pravděpodobně českém prostředí, ačkoli podle všeho navštěvoval německou školu; že se učil psát anglicky teprve v pozdějších letech svého života.

Všeobecné psychologické závěry.

Písmo je poměrně rychlé, zběhlé a ukazuje dobrou psací rutinu. Je psáno poněkud zvráceně doleva, tahy dolů tvoří zpravidla s řádkou úhel přibližně 100 stupňů.

Pisatel jest nesporně člověk značně inteligentní a obratný. Ale jeho písmo vykazuje tak zvanou labilitu, to jest, silnou proměnlivost většího počtu charakteristických znaků písma, na př. tlaku, výšky písmen, šíře, poměrů velikosti, způsobu spojování písmen a tahů uvnitř slov a průběhu řádek (všimněme si, že řádky jsou nerovné, ač pisatel psal na linkovaném papíře). Kromě toho jest celá řada písmen psána nejistými tahy.

Všechny tyto znaky ukazují na neuroticky resp. hystericky založenou osobnost;¹⁴ kromě toho svědčí však také o pozoruhodné přizpůsobivosti.

Vývoj povah tohoto druhu jest ve velmi značné míře závislý od prostředí, ve kterém vyrostly a v němž žijí, neboť dávají na sebe velmi snadno působiti vnějšími vlivy.

Muž, jenž psal tento anonymní dopis, byl pravděpodobně sveden na cestu zločinu špatnými druhy; sám od sebe nemá veliké odvahy, jeho písmo vykazuje známky vnitřní nejistoty, kolísavosti, ba i zbabělosti.

Jest to lstivý a vypočítavý člověk, jenž dovede vypracovati plán, jehož provedení však raději přenechává jiným, poněvadž se nerad vystavuje přílišnému riziku. Má dobrou kombinační pohotovost a dobrý celkový přehled. Ale jest to neurotik, dá se snadno přivést z rovnováhy a v kritické situaci nemá dosti sebevlády. Řídí raději provedení svého plánu z úkrytu, neboť jest příliš bázlivý, aby se osobně exponoval.

* *

Toto jsou přibližně všechny závěry, jež můžeme činiti na základě tohoto dvoustránkového dopisu. Každý další závěr by byl pouhým dohadem.

Samy o sobě by tyto závěry k vypátrání vinníka nepostačily, ale jakožto doplňující informace mohou sloužiti, a skutečně také sloužily, vyšetřujícím bezpečnostním orgánům k omezení počtu osob podezřelých z tohoto pokusu o vydírání.

¹⁴ Viz Brooks-Meloun, Příručka experimentální grafologie, Praha, 1930, Melantrich. Str. 155—156.

VI.

JINÝ VYDĚRAČSKÝ DOPIS.

Krátce po odeslání anonymního dopisu popsaného v předešlé kapitole obdrželi sousedé dva vyděračské dopisy, v nichž jim bylo podobným způsobem vyhrožováno, že členové jejich rodiny budou uneseni, nezaplatí-li žádaný obnos. První z těchto dvou dopisů byl určen rodině bydlící v čísle 347, Washington Avenue, ale byl mylně adresován na 434 Washington Avenue. Anonymus záhy zjistil (nebo zjistila) svůj omyl a napsal dopis nový, tentokrát na správnou adresu.

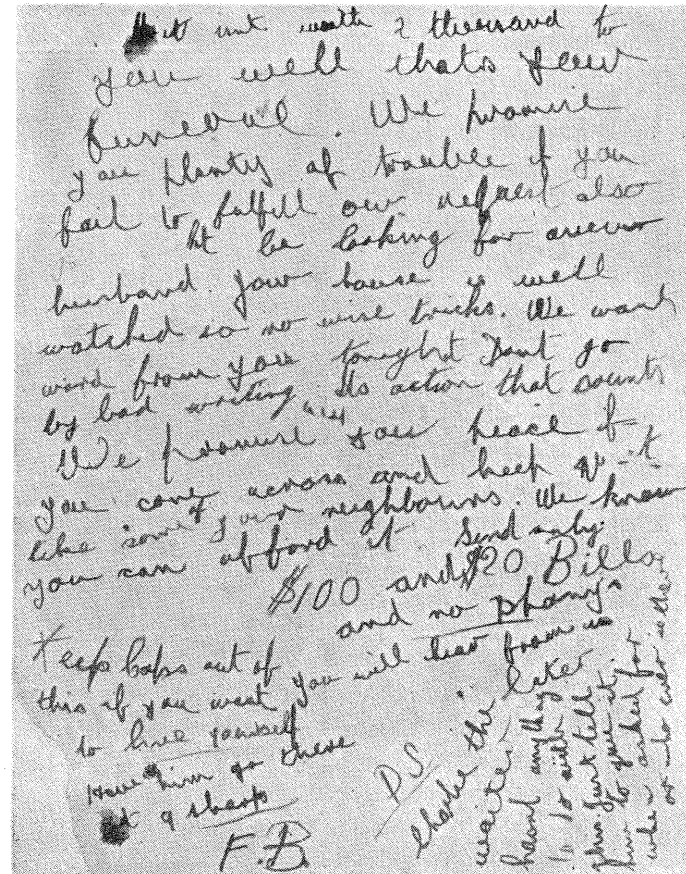
Vyskytlo se podezření, že tento nový pokus o vydírání souvisí nějak s případem předešlým.

Každý z těchto dvou nových dopisů má dvě stránky; poněvadž byly oba dodány poštou, máme k dispozici též dvě adresované obálky, jež však z pochopitelných důvodů nemůžeme zde reprodukovat. Reprodukujeme pouze jednu stránku každého dopisu (vyobr. 15. a vyobr. 16.), ale podáváme čtenářům pro zajímavost plný text obou dopisů se všemi chybami a omyly:

Dopis číslo jedna.

1. To Mrs J . . . . .
Paní J . . . . .
2. Have your chauffeur
Nechť Váš šofér
3. take 2 thousand dollars up
vezme 2 tisíce dolarů
4. to Dublin Cafetarie at 9 o/c tonight
do Dublinské kafetarie o 9 hodině večerní
5. wrap in brown paper. adress to
zabalený do hnědého papíru. adres na

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

41 42 43 44 45 46 47 48 49

15. Druhá strana jiného vyděračského dopisu.

6. Tony Levinsky. Dont think this is
Tony Levinský-ho. Nemyslete, že tohle je
7. just a joke, for we need
jenom legrace, neboť my potřebujem
8. the dough. Fail to do as your
ty prachy. Neučinit jak ste
9. told will mean y your daugheter
žádáný znamená že Vaše cera
10. getting bumped off some day
bude vodpravená jednoho dne
11. & the U. S. army cant save her. It
a Spoj. států armáda ji nezachrání. To
12. will also mean we will ask
bude taky znamenat, že budem žádat
13. \$ 20,000 for your baby's safety. and we
\$ 20,000 za vašeho děcka bezpečnost. A
14. will get both if it takes us 20 yrs
dostanem oboje ať to trvá 20 let
15. we always do
my dycky provedem, co chcem
16. There is no use trying to catch
Je marný pokoušet se chytit
17. us as we just pick up men to
nás poněvadž my si jen vybérem lidi, aby
18. collect the money.
přijmuli peníze.
19. If it inst worth 2 thousand to
Jesli Vám to nestojí za 2 tisíce
20. you well thats your
pak je to váš
21. funeral. We promise
funus. Slibujem
22. you plenty of trouble if you
Vám hodně nepříjemností jesli
23. fail to fulfill our request also
nevyplníte naši žádost tak
24. you might be looking for anew
si můžete hledat nového
25. husband. Your house is well
manžela. Váš dům je dobře
26. watched so no wise tricks. We want
hlídán, tak žádný chytrý léčky. Chceme
27. word from you tonight. Dont go
správu od Vás dnes večer Nehleďte na to,

28. by bad writing. Its action that counts
že písmo je špatný Čin je hlavní věc
29. We promise you peace if
Slibujeme Vám klid jesli
30. you come across and keep quiet
zaplatíte a budete mlčet
31. like some of your neighbours. We know
jako některý vaše sousedi. Víme,
32. you can afford it. Send only
že na to máte. Pošlete jen
33. \$ 100 and \$ 20 Bills
100 a 20 dol. bankovky
34. and no phony's.
a žádný falešný.
35. Keep cops out of
Policajty z toho
36. this if you want
vynechte jesli chcete
37. to live yourself
žít
38. Have him go there
Ať tam je
39. at 9 sharp
v 9 na chlup
40. F. B.
41. You will hear from us later.
Uslyšíte od nás pozdějc.
42. P. S.
43. Charlie the
44. waiter
45. sklepník
46. hasnt anything
nemá s tím
47. to do with
co dělat
48. this Just tell
Jen mu
49. him to give it
řekněte aby to odevzdal
50. when asked for
když bude o to žádán
- or who ever is there
nebo kdo tam je

Dopis číslo dvě.

1. To Mrs J . . . . .
Paní J . . . . .
2. We wrote you a letter
Psali sme vám dopis
3. yesterday. But you may find it in
včera. Ale můžete ho najít u
4. Mrs J . . . . . 434.
paní J . . . . . 434.
5. It wont be a very
Nebudou to tůze
6. happy Xmas for you unless you
šťastný vánoce pro vás jesli
7. come across with two thousand
nezaplatíte dva tisíce
8. dollars. Fail to do as we say
dolarů. Jestli neučiníte jak Vám říkáme
9. and your daughter is as good
je Vaše céra cerou
10. as dead. Your neighbours done it
smrti. Vaše sousedi tak učinily
11. so its up to you. Take your choice
tak teď je řada na Vás. Vyberte si
12. We assure you safety if you come
Zabezpečíme Vám bezpečnost jestli zapla-
13. across and refuse and we assure you
títe a zamítnete a my Vám slibujem
14. the loss of your two children should
strátu vašich dvou dětí ať
15. it take us 10 yrs to get the baby
nám to trvá 10 let dostat to děcko
16. and the U. S. army cant save them.
a S. S. armáda je nezachrání.
17. Have your chauffeur deliver a letter
Ať Váš šofer odevzdá dopis
18. to Dublin Restaurant tonight. Telling
v dublinským restaurantu dnes večer. Sdělující
19. when we I can have it. Refuse and
kdy my to můžem mít. Jesli odmítnete
20. we will kill your daughter. Then we
zabijem Vaši ceru. Pak budem
21. ask 20 thousand for the safety of your
žádat 20 tisíc za bezpečnost vašeho

24 Dont try any wise tricks it wont
25 get you anywhere and keep the
26 safe out of it all the safe
27 catch is some date we pick up
28 to collect our dough.
29 address your letter to
30 Long Leinster St. Dublin Rest.
31 Tell him to give it to the
32 waiter. He will be relieved
33 of it later your man can beat
34 it if you can pay tonight in
35 brown paper and do the same
36 as letter 100 dollar bills ^{only} and
37 no phony's. Do this and you wont
38 regret it but otherwise we will
39 assure you plenty of excitement.
40 You will hear from us later
41 if we dont have it tonight but
42 we better have word from you
43 or well we will
44 your house is well watched
45 so act as requested F.C.

16. Druhá strana dalšího vyděračského dopisu psaného týmž anonymem jako písmo vyobrazení 15.

22. baby. We know he your husband has the
děcka. Víme, že Váš manžel má ty
23. dough.
prachy.
24. Dont try any wise tricks. It wont
A žádný chytrý lécky. Nepovede
25. get you anywhere and keep the
Vás to k ničemu a vynechte
26. cops out of it all the cant
z toho policajty všechno co můžou
27. catch is some date we pick up
vypátrat je nějaký dátum který určíme
28. to collect our dough.
pro vybrání našich prachů.
29. Address your letter to
Adresujte Váš dopis na
30. Tony Levinsky C/o Dublin Rest.
Tony L. adres dublinský rest.
31. Tell him to give it to Charlie
Řekněte mu aby ho dal Charliemu
32. the waiter. He will be relieved
sklepníkovi. Bude toho zbaven
33. of it later. Your mam can beat
pozdějc. Váš muž na to
34. it. If you can pay tonight WRap in
stačí. Jesli můžete zaplatit dnes večer zabalte do
35. brown paper, and do the same
hnědýho papíru, A udělejte to samý
36. as letter. 100 dollar Bills and \$ 20 bills only
co v dopisu. Jen 100 dolarový bankovky a \$ 20 bank.
37. and no phonys. Do this and you wont
a žádný falešný. Udělejte to a nebudete
38. regrett it. But otherwise we will
toho litovat. Ale jinak Vám
39. assure you plenty of excitement.
slibujem hodně rozčilení.
40. You will hear from us later
Uslyšíte od nás pozdějc
41. if we dont have it tonight. But
jesli to nebudeme mít dnes večír. Ale
42. we better have word from you
raděj nám dejte vědět
43. or wel we vill — — —
nebo my Vám.....

44. Your house is well watched
Váš dům je dobře hlídán
45. So act as requested F. C.
Tak dělejte jak žádáme

Na základě tohoto materiálu měli jsme zodpovědět tyto otázky:

A. Byly ony dvě stránky dopisu, jehož druhá strana jest reprodukována ve vyobr. 15. a ježž budeme v následujícím rozboru nazývati *Číslo jedna*, psány týmž pisatelem jako dopis, ježž budeme nazývati *Číslo dvě* a jehož druhou stránku reprodukuje ve vyobr. 16?

B. Jest pisatel (neb pisatelé) dopisu *Číslo jedna* a dopisu *Číslo dvě* totožný (neb totožní) s pisatelem dopisu popsaneho v kapitole předešlé, ježž budeme v následujícím rozboru nazývati dopis podepsaný V (vyobr. 14a, b)?

C. Byly tyto dopisy psány bez přípravy, či byly diktovány nebo opisovány na základě předlohy?

D. Byly dopisy *Číslo jedna* a *Číslo dvě*, jakož i dopis podepsaný V diktovány nebo složeny osobou jednou či dvěma nebo třemi osobami?

E. Byly-li psány více než jedinou osobou, postupovali vyděrači nezávisle od sebe, či podle společného plánu?

F. Je možno, že pisatel dopisů *Číslo jedna* a *Číslo dvě* diktoval nebo skládal dopis podepsaný V?

G. Je možno, že pisatel dopisu podepsaneho V diktoval nebo skládal dopisy *Číslo jedna* a *Číslo dvě*?

H. Jaké psychologické závěry vyplývají z těchto tří rukopisů?

Totožnost pisatelů dopisů Číslo jedna a Číslo dvě.

Znaky nápadné.

Necvičenému pozorovateli může se zdát, že dopisy *Číslo jedna* a *Číslo dvě* byly psány dvěma různými osobami, poněvadž *Číslo jedna* ukazuje mnohem menší zběhlost a rutinu psací, vykazuje často třaslavé tahy, jest nepořádné, nedbalé a bylo očividně psáno člověkem v psaní málo cvičeným. Kromě toho oba dopisy jsou podepsány různým způsobem.

Srovnáváme-li však obě písma pozorně, dospějeme nezbytně k přesvědčení, že byly psány touž osobou.

Čtenář sotva přehlédne tyto nápadné podobnosti v dopisech Číslo jedna a Číslo dvě:

Gramatické a pravopisné chyby jsou v obou případech typické pro osobu nízkého vzdělání. Psací tlak jest nesporně velmi silný; písmo jest nepravdělné a velmi měnivé a zejména úhel sklonu jest velmi kolísavý; tvary písmen jsou v obou případech nadprůměrně veliké. (Naše vyobrazení jest zmenšeno na polovinu.)

Vyrovňají se tyto nápadné podobnosti nápadným nepodobnostem, o nichž jsme se zmínili na začátku?

Jest jisto, že je podstatně zeslabují, ale nemůžeme říci, že je úplně vyvažují. Abychom docílili definitivního výsledku, musíme zkoumati znaky nenápadné.

Znaky nenápadné.

Držení pera jest v obou písmech velmi podobné, neboť tahy dolů jsou vždy stínovány, kdežto tahy vzhůru jsou vlasové. Nikde nenalzáme tlaku v postranních, vodorovných tazích.

Ačkoli uspořádání písma na papíře se na první pohled zdá daleko nepravdělnější v Čísle jedna nežli v Čísle dvě, najdeme při podrobném zkoumání pozoruhodné podobnosti v obou případech: levý okraj jest úzký a nepravdělný, pravý okraj jest pak ještě nepravdělnější, neboť někde je mezi řádkou a mezi hranou papíru široká mezera, kdežto na jiných místech řádka dosahuje až k okraji papíru.

Zkratka dolaru (\$) jest v obou případech psána týmž neobratným způsobem a byla v obou dopisech vepsána dodatečně.

Znovu se nám vnučuje otázka, zdali tyto nenápadné podobnosti jsou s to definitivně vyvrátiti počáteční dojem netotožnosti pisatelů obou ukázek.

Mohli bychom tuto otázku zodpověděti kladně, zejména uvážíme-li, že lépe psaný dopis Číslo dvě byl psán na linkovaném papíře, kdežto neobratnější Číslo jedna byl psán na papíře nelinkovaném.

Před 30 lety byly by tyto důvody bývaly dostatečné a v našem případě by byly vedly k správnému závěru. To však nedokazuje, že by i v jiných případech byly dostatečně prů-

kazné. Nová metoda srovnávání dvou rukopisů umožňuje nám srovnávati také tak zvané skupiny podobných znaků.

Skupiny podobných znaků.

Tak zvaná dlouhá písmena, na př. *f*, a písmena střední, na př. *l* nebo *p*, mají horní a spodní délku; typickou zvláštností téměř každého písma jest, že jsou v něm zdůrazněny buďto jenom délky horní, nebo jen délky spodní, anebo obojí; v jiných případech jsou ty neb ony délky zkráceny. Čím výraznější jest takovýto psací návyk, tím větší má váhu při srovnávání podobností či nepodobností dvou rukopisů.

V obou našich dopisech, jak v Čísle jedna tak i v Čísle dvě, jsou zdůrazněny délky horní, kdežto délky spodní jsou zkráceny.

Tento individuální návyk najdeme ve většině písmen kromě několika určitých výjimek. Zde jest několik příkladů těchto výjimek:

Číslo jedna, řádka 25., *Y* ve slově *Your*; řádka 30. *y* ve slově *you*;

číslo dvě, řádka 33., *Y* ve slově *Your*; řádka 34. *y* ve slově *you*.

Ve všech těchto případech jsou poněkud zdůrazněny délky spodní.

Zde máme tudíž trojnásobnou skupinu podobností, totiž současně se vyskytující zdůraznění délek horních, zkrácení délek spodních a posléze totožnost výjimek z tohoto pravidla.

Tento argument, jakkoli sám sebou velmi průkazný, má tím větší váhu, ježto zdůrazňování délek horních se vyskytuje mnohem řídkěji nežli zdůrazňování délek spodních; převažující horní délky nalezneme toliko asi ve 20 procentech všech rukopisů, délky spodní naproti tomu v 80 případech ze sta.

Jak v dopise Číslo jedna tak i Číslo dvě jsou určitá písmena (*f*, *p*) psána pravoběžně, kdežto určitá písmena jiná (*g*, *y*) jsou psána levoběžně.

V obou těchto dopisech (Číslo jedna i Číslo dvě) mají příčky na *t* a koncové tahy u četných slov tvar zašpičatělý, t. j. psací tlak se postupně zmenšuje; kromě toho kříží tyto příčky kmen písmene *t* buďto velmi vysoko anebo v poloze

střední, nikdy však nízko; většina těchto příček pak stoupá zleva do prava.

Číslo jedna i Číslo dvě vykazují tytéž obměny tvaru písmene *y*.

Rovněž písmeno *r* jest psáno v různých charakteristických variacích, jež se vyskytují jak v Čísle jedna tak i v Čísle dvě. Pozoruhodné jest, že *r* jest zpravidla psáno jako *v* a nikdy jako *r*, kdežto na konci slov jest tento tvar velmi zjednodušen.

Číslo jedna i Číslo dvě vykazují shodné obměny nenápadných písmen *i*, *m*, *n*, *u*, jakož i jejich spojování s písmeny sousedícími.

Na základě těchto důležitých komplexů shodných znaků jsme oprávněni k závěru, že dopisy Číslo jedna a Číslo dvě byly psány touž osobou.

Jest pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě totožný s pisatelem dopisu podepsaného V?

Chceme-li obdržeti správnou odpověď na tuto otázku, musíme nejprve zjistiti, byly-li tyto dva dopisy, Číslo jedna a Číslo dvě, psány písmem normálním a přirozeným, či snažil-li se anonymus své obvyklé písmo změnit.

Dejme tomu, že vyděrač psal svým obvyklým způsobem. V tomto případě jest nemožno, aby pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě byl psal také dopis podepsaný *V*, poněvadž jest naprosto vyloučeno, že by pisatel těžkopádného a neobratného písma dovedl simulovati písmo zběžné a obratné.

Zjistili jsme již, že Číslo jedna se na první pohled zdá neobratnějším nežli Číslo dvě, a také necvičený pozorovatel pozná, že bylo psáno pomaleji. Zjistili jsme dále, že Číslo jedna bylo psáno na papíře nelinkovaném, Číslo dvě pak na papíře linkovaném. Ale tato okolnost vysvětluje rozdíl obou rukopisů jenom částečně. Všimněme si, že dopis Číslo jedna nebyl psán rychlostí stejnoměrnou. Střední část až po slova „send only“ byla psána rychleji než řádky počáteční. Není pravděpodobno, že pisatel se snažil své písmo změnit, a že se teprve po napsání několika řádek tohoto pokusu vzdal?

Tato možnost jest velmi pravděpodobná. Ale na druhé

straně není myslitelné, že by oba dva dopisy byly psány písmem úplně změněným. Kterak by bylo možno, aby pisatel tak neobratný a necvičený byl s to psáti po několika dnech nepřirozený, úmyslně přetvářený rukopis, jenž by vykazoval tak četné podobnosti s písmem (rovněž nepřirozeným) psaným při dřívější příležitosti? Viděli jsme, že Číslo jedna i Číslo dvě se shodují nejen ve znacích nápadných, ale i v znacích nenápadných, jakož i v komplexech podobných znaků, ačkoli je sotva pravděpodobno, že pisatel si dal svůj první dopis před odesláním fotografovati nebo jinak reprodukovati, takže nemohl psáti Číslo dvě podle předlohy.

Všimněme si dále, že jak Číslo jedna tak i Číslo dvě vykazují nejen četné opravy, ale také dodatečně vpisovanou zkratku dolaru (\$); z toho je zřejmo, že oba dopisy nebyly psány podle nějaké předlohy, nýbrž že byly psány přímo z hlavy.

Okolnost, že oba dopisy byly podepsány různým způsobem, tento názor potvrzuje. Číslo jedna i Číslo dvě byly myšleny jako dopisy pocházející od téže osoby a pisatel by je byl sotva podepsal různým způsobem, kdyby jeho paměť nebyla selhala.

Z těchto důvodů považujeme za velmi pravděpodobné, že Číslo dvě představuje obvyklé a nenucené písmo anonyma a že Číslo jedna jest jenom částečným a nepodařeným pokusem o změnu písma.

Tím jest však také řečeno, že pisatel těchto dvou dopisů není totožný s pisatelem dopisu podepsaného *V*.

Snad se zdá, že jsme si svůj úkol příliš zjednodušili, nepokusivše se ani o srovnání všech nápadných i nenápadných znaků jakož i komplexů podobných znaků v dopise podepsaném *V* na jedné a v dopisech Číslo jedna a Číslo dvě na druhé straně.

Ale toto jest jeden z oněch řídkých případů, kdy nejzjednodušší důkaz má mnohem větší váhu nežli sebe větší počet podobností či nepodobností. V písmoznalectví jsou pouze dva případy, kdy můžeme činiti závěry s naprostou jistotou, a toto jest jeden z těchto případů.¹⁵

¹⁵ O obou případech byla řeč v kapitole IV., Anonymní dopisy; viz též poznámku 12.

Jiná otázka jest, je-li možno, že pisatel dopisu podepsaného *V* psal dopisy Číslo jedna a Číslo dvě; vímeť, že obratný a zběhlý pisatel dovede úspěšně napodobiti písmo neobratné. Odpověď na tuto otázku můžeme dáti jenom na základě srovnání obou písem.

Ale i zde platí náš dřívější argument. Ani tak obratný pisatel jako *V* nemohl psáti při různých příležitostech a v různé době dva tolik se shodující rukopisy, aniž psal podle nějaké předlohy. Tento argument jest tak průkazný, že si bez váhání můžeme odpustiti srovnávání všech znaků více či méně nápadných a omezit se toliko na srovnávání komplexů znaků podobných, jež mají, jak víme, největší průkaznou hodnotu.

Srovnání těchto dvou skupin ukazuje:

1. Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě (vyobr. 15. a 16.) zdůrazňuje délky horní ve většině písmen a zkracuje délky spodní. Naproti tomu *V* (vyobr. 14a, b) zdůrazňuje vždy délky spodní a zanedbává často délky horní.

2. Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě píše *f* a *p* pravoběžně, *g* a *y* levoběžně. *V* naproti tomu píše *f* a *p* levoběžně, kdežto v *g* a *y* levoběžnost není tak vyhraněna.

3. Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě píše koncové tahy a příčky na *t* špičatě, a umiřtuje je buď příliš vysoko anebo alespoň prostředně vysoko. V dopise podepsaném *V* nalézáme krátké příčky, jež jsou rovnoběžné s řádkou a protínají *t* nízko. Koncové tahy jsou krátké, nestoupají a vykazují často t. zv. „koncové adjustace“, jež vznikají tím, že pero na okamžik odpočívá na papíře a utváří tak tečku na konci tahu.

4. Pisatel Číslo jedna a Číslo dvě píše různé tvary *y*; kromě toho jeho *r* se podobají *v*, vyjímaje konce slov, kde *r* jest velmi zjednodušeno. Žádný z těchto zvláštních tvarů se nevyskytuje v dopise podepsaném *V*.

5. Pisatel obou dopisů Číslo jedna a Číslo dvě používá různých tvarů při psaní nenápadných písmen *i*, *m*, *n*, *u*, a obměňuje rovněž způsob jich spojování s písmeny sousedními. *V* naproti tomu píše tyto nenápadné tvary převážně „girlandovitě“.

6. Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě píše tečky na *i* sice značně různým způsobem, přece však buďto jako sku-

tečné tečky nebo jako krátké čárky. *V* naproti tomu píše často vodorovné příčky, jež jsou někdy lehce prohnuté, a používá při tom poměrně silného tlaku.

Není pochyby o tom, že pisatel *V* nepsal dopisy Číslo jedna a Číslo dvě.

Byly snad dopisy Číslo jedna a Číslo dvě koncipovány či diktovány pisatelem V?

Víme již, že dopisy Číslo jedna a Číslo dvě nebyly opisovány dle předlohy, nýbrž psány přímo z hlavy a že byly teprve později opravovány a doplňovány, když pisatel pročítal, co napsal.

Jest arci i tak ještě možno, že *V* byl sice spiritus rector celého plánu a že pisateli obou dopisů (Číslo jedna a Číslo dvě) dal příslušné instrukce, ale že tento si pamatoval toliko všeobecné obrysy, nikoli však podrobné znění instrukcí a byl tak nucen doplniti ony pasáže, kde mu paměť selhala, ze svého.

Ale proti této domněnce stojí tato fakta: Pisatel dopisu Číslo jedna se zmýlil v adrese. Poznav, že učinil chybu, musil napsati dopis Číslo dvě. Oba dopisy svědčí o chabé obrazotvornosti a velké nevzdělanosti, ale nejeví známek špatné paměti, neboť celé pasáže mají téměř doslovné znění.

Ale i když připustíme, že pisatel těchto dvou dopisů nebyl s to zapamatovati si formulaci, jež přesahovala jeho duševní obzor, a proto používal své oblíbené, stereotypní fráze, nemůžeme předpokládati, že by dva gangsteři, pracující na témž plánu, používali zcela odlišné techniky. Zločnická tlupa, jež jest přesvědčena, že pěti, deseti a dvacetidolarové bankovky nejsou registrovány a nemohou tudíž přivésti policii na stopu, nezmění bez velmi vážného důvodu svou techniku a nebude žádati o několik dní později bankovky znějící na 20 a 100 dolarů.

Rovněž není pravděpodobno, že by členové téže bandy v jednom dopise prohlašovali, že si nepřejí padělaných bankovek („no phony's“), a v druhém, že nechtějí bankovek nových (to jest pravděpodobně bankovek seriových).

Dále rutinovani gangsteři by se nedopustili omylu, aby napsali „já“ (= I) místo „my“ (= we). Oba dopisy, Číslo jedna a Číslo dvě, ukazují tolik neobratné improvisace,

omezenosti a diletantství, že není pravděpodobno, že byly dílem zkušené zločinecké tlupy. Pisatel sám si uvědomuje svou nemohoucnost a snaží se špatný dojem, který u příjemce dopisu předpokládá, zeslabit výzvou: „Nehleďte na špatné písmo. Na činech záleží“.

Můžeme tudíž téměř s plnou jistotou souditi, že *V* dopisů Číslo jedna a Číslo dvě ani nediktoval ani neskládal ani k nim nedal podnět.

A naopak jest zřejmo, že pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě, o jehož nevzdělanosti není pochyby, nemohl inspirovati neb diktovati dopisu *V*, jehož sloh a formulace vykazuje mnohem vyšší duševní úroveň.

Všeobecné psychologické poznámky o obou pisatelích.

Pisatel dopisu podepsaného *V* jest inteligentní, obratný a mnohostranněji nadaný člověk neurotického založení. Jest to intrikán, jemuž však chybí odvaha, je-li provedení některého z jeho plánů spojeno s osobním rizikem. Dává přednost tomu, zůstatí sám v pozadí, použití jiných jako nástrojů pro své plány a zajistiti si při tom lví podíl kořisti pro sebe.

Jest to člověk neamerického původu, jenž se učil psáti v německé škole v území, kde se mluví některou slovanskou řečí (česky neb polsky).

Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě může, ale nemusí býti cizího (neamerického) původu; ale jisto jest, že se učil psát ve škole americké. Kdežto jest jisto, že pisatel dopisu podepsaného *V* je muž, jest toliko pravděpodobno, ne však úplně jisto, že pisatel dopisu Číslo jedna a Číslo dvě je také muž. Jeho písmo prozrazuje osobnost, jež psychologicky tvoří přechod mezi mužským a ženským charakterem.

Jest to člověk neinteligentní, nevzdělaný, omezený, nešikovný a v padělání nemá velkých odborných zkušeností. Jest povahy vášnivé a smyslné, dává se unéstí náhlým hněvem a prchlivostí, nemaje mnoho sebevlády. Není to skutečný intrikán, nýbrž omezený hlupák, jenž je příliš náhlý a prudký ve svých činech, nežli aby dovedl plánovati své akce a udělovati jiným přesné instrukce.

Závěry.

Na základě svých nálezů můžeme tvrditi:

S naprostou jistotou:

Dopisy Číslo jedna a Číslo dvě byly psány týměž člověkem.

Tento pisatel není totožný s pisatelem dopisu podepsaného *V*.

Dopisy Číslo jedna a Číslo dvě nebyly ani opisovány dle předlohy ani psány podle diktátu.

Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě se učil psáti ve škole americké, pisatel dopisu podepsaného *V* nikoli.

S velkou pravděpodobností rovnající se téměř jistotě:

Pisatel dopisu podepsaného *V* jest muž neamerického původu; naproti tomu pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě může, ale nemusí býti Neameričanem a mohl by býti jak mužem tak i ženou.

Oba dva pisatelé nejsou dle všeho členy téže organizované tlupy a postupovali pravděpodobně nezávisle; plán dopisů Číslo jedna a Číslo dvě jest arci možná neobratnou napodobeninou odborné zločinecké techniky.

Pisatel dopisů Číslo jedna a Číslo dvě nemá valné zkušenosti v padělání a vydírání a jest pravděpodobně v tomto oboru nováčkem.

S jistou pravděpodobností, již nemůžeme zcela pominouti:

Sklepník „Charlie“, o němž je v dopisech řeč, jest buďto pisatelem dopisů Číslo jedna a Číslo dvě, anebo společníkem jednoho vyděrače, jenž prozrazuje tajemství svého soudruha vyděrači jinému, aby si zajistil podíl na obou plánech. Zkušenost učí, že v anonymních dopisech jest často uvedeno jméno pachatele s úmyslem, povznéstí jej nad jakékoli možné podezření. Okolnost, že v dodatku dopisu Číslo jedna jest výslovně řečeno: „Charlie nemá s tím nic společného“ činí jej podezřelým s pravděpodobností alespoň šedesátiprocentní (podle odhadů kriminologických autorit).

VII.

PADĚLKY ČÁSTÍ DOKUMENTŮ.

Až dosud jednali jsme o padělcích celých listin nebo alespoň jejich delších pasáží. Velmi četné jsou však případy, kdy byly falšovány pouze nepatrné části dokumentů a kdy nejde o rozbor psacího pohybu a individuálních psacích návyků, nýbrž kdy je třeba zkoumatí dotyčnou listinu chemicky neb mikroskopicky.

S hlediska právního není samozřejmě rozdílu mezi paděláním dlouhého dokumentu a mezi falšováním jediného slova, písmene neb číslice, jež dávají sporné listině zcela jiný smysl. Ale s hlediska technického jest tu podstatný rozdíl. Padělky listin, jejichž text jest až na malé výjimky autentický, nazýváme „lokálními padělkami“.

Jest možno, že není sporu o tom, že text dlužního úpisu byl psán obžalovaným a že nese nepopíratelně pravý podpis žalobce. Padělání v právním smyslu slova spočívá v tom, že mezi text a podpis byla na příklad vsunuta poznámka, jež dává dokumentu zcela jiný smysl.

Vyobr. 17. podává ukázkou takovéto listiny, jež byla předmětem senačního procesu, jenž několik měsíců plnil sloupce denních listů, nejen proto, že šlo o veliký obnos, nýbrž také proto, že žalobce i žalovaný náleželi k vysokým společenským kruhům.

Celkem 18 písmoznalců podávalo dobrozdání, jednak ve prospěch obhajoby, jednak ve prospěch žalobce. Žaloba tvrdila, že podpis byl dán obžalovanému blanko na nepopsaném papíře v době, kdy žalobce i žalovaný byli v přátelských, ba intimních stycích a bezvýhradně si důvěřovali.

V případě, jako jest tento, kde není sporu o pravosti písma textu a podpisu a kde tudíž jediným problémem jest,

byl-li text úpisu psán před či po napsání podpisu, záleží na tom, kříží-li se tato dvě písma na některém místě listiny. Kde takovýchto „křížících se linií“ není, tam jest malá nádeje na rozřešení problému.

Jestliže se však některé tahy kříží, pak můžeme někdy přesně zjistiti, který tah jest nahoře (a byl proto psán později) a který tah jest dole (a byl proto psán dříve). Záleží hlavně na tom, byl-li tah, přes který bylo psáno, ještě mokrá, či byl-li již suchý.

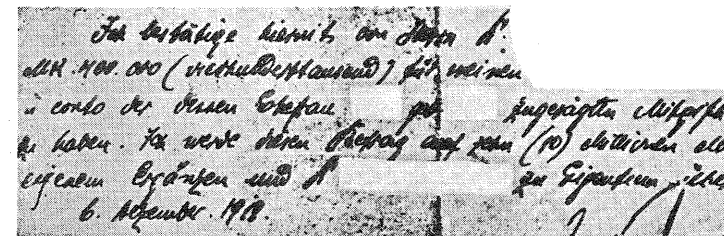
Vyobr. 18a předvádí několikanásobné zvětšení křížících se linií, jež vznikly, když inkoust tahu prvního ještě neoschl. Následkem toho jsou obě linie přibližně stejně tmavé a v úhlu vytvořeném oběma křížícími se čarami inkoust přetekl a částečně vyplnil prostor mezi oběma rameny úhlu.

Tohle by se nebylo stalo, kdyby inkoust jednoho z obou tahů byl v okamžiku, kdy bylo přes něj psáno, býval suchý. Vidíme však, že tomu tak nebylo, neboť rychlým pohybem při psaní tahu dolů byl neuschlý inkoust stržen s sebou.

Kdyby nám byla položena otázka, který tah byl psán dříve, nemohli bychom ji s jistotou zodpověděti. Jest pravděpodobno, že rovný tah dolů byl napsán dříve, neboť tvoří část předcházející řádky; jest však možno, že časový sled byl opačný.

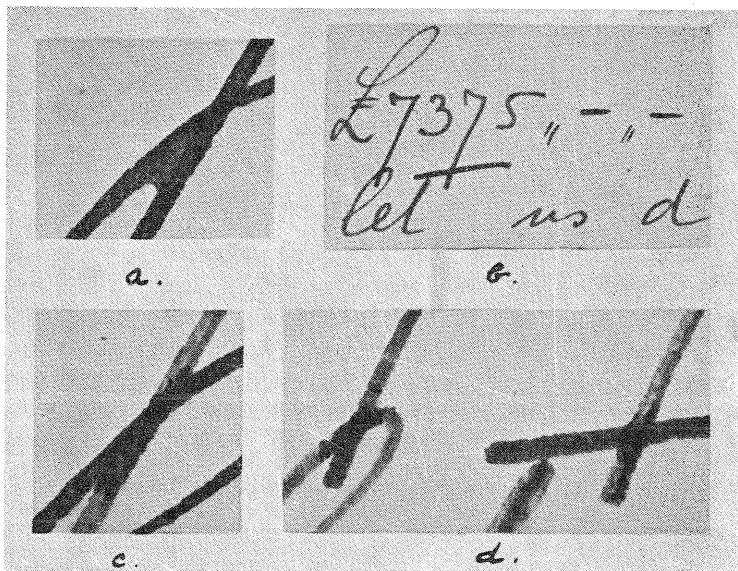
S jistotou můžeme toliko říci, že mezi napsáním obou tahů uplynula tak krátká doba, že inkoust prvního tahu ještě neoschl.

Vyobr. 18b ukazuje část sporné listiny. Žalobce tvrdí, že původní obnos byl £ 375 a že první 7, jež zvýšila obnos na £ 7375, byla teprve později podvodně připojena.

17. Listina, jež byla příčinou velkého soudního procesu.

Jest zřejmo, že ani zkoumání pohybu psaní ani psychologický rozbor písma zde nepomůže rozřešiti otázku, má-li pravdu žalobce či obžalovaný. Vidíme však, že slovo *let* jest na dvou místech zkríženo tahy řádky předcházející: smyčka písmene *l* se kříží s kmenem sporné číslice 7, a dále příčka na *t* se kříží s druhou 7. Zde se uplatňuje fotografie.

18. a Zvětšená fotografie dvou křížících se linií, jež byly psány bezprostředně po sobě, dokud inkoust prvního tahu ještě neoschl. b Křížící se linie v padělaném šeku. — c Zvětšené křížící se linie: smyčka byla psána teprve tehdy, když inkoust rovného tahu dolů byl již oschl. — d Zvětšení křížících se linií v b.

Nežli počneme své zkoumání, dáme si fotograficky zvětšiti ona místa, kde se tahy obou řádek kříží.

Výsledek vidíme na vyobr. 18d. Ježto žalobce tvrdí, že původní číslice byla £ 375, měla by tato číslice normálně býti napsána dříve nežli slovo řádky následující, takže příčka na *t* by měla býti nad druhou 7.

Viděli jsme na předešlém příkladě, že na místě, kde se tahy křížují, není znatelného rozdílu ve stínování, byl-li inkoust tahu, přes který bylo psáno, ještě mokrá.

Co vidíme v našem případě? Příčka na *t* jest zřejmě tmavší nežli svislý tah, s kterým se křížuje; ale kromě toho vidíme, že tah dolů této 7 jest poněkud tmavší v místě, kde se oba tahy kříží.

Kromě toho vidíme, že také poněkud nad a pod místem, kde se oba tahy kříží, tah dolů číslice 7 jest poněkud tmavší, což znamená, že v tomto místě zůstalo na papíře větší množství inkoustu. Z toho soudíme, že oba tyto tahy nemohly býti napsány bezprostředně po sobě, to jest, dokud inkoust ještě neoschl.

K témuž závěru dospějeme také v druhém příkladě křížících se tahů, ale zde nebyla ztemněna 7, nýbrž tah smyčky *l*, jež vykazuje totéž náhlé ztemnění krátce před a krátce po křížení.

Z toho vyplývá, že obě 7 nemohly býti psány za podobných okolností (předpokládáme-li arci, že příčka na *t* byla psána hned po napsání *t*), neboť inkoust reagoval při zkrížení v obou případech různě.

Čtenář, jenž není obeznámen s technikou křížujících se tahů, může se svým vlastním pokusem přesvědčiti o správnosti pravidel, jež znalci považují za dokázaná.

Výsledek takového pokusu je ilustrován ve vyobr. 18c. Nejprve byl napsán rovný tah dolů, na to byl osušen a pak byla přes něj vedena smyčka *l*. Vidíme, že na křížovatce, a dále poněkud nad a pod ní rovný tah dolů je tmavější.

Tento zjev viděli jsme též na vyobr. 18d (zvětšenině části sporného dokumentu) v jeho pravé části, kde rovný tah dolů u druhé 7 byl zkrížen příčkou na *t*.

Na základě této analogie soudíme, že druhá sedma byla napsána dříve nežli slovo *let*, a dále, že tato číslice již oschla, když došlo ke zkrížení.

Tento nálezní odpovídá tvrzení žalobcovu. Zbývá nám však ještě zjistiti, co je s první 7. Naše zvětšení ukazuje, že místní ztemnění kolem místa křížení se nevyskytuje v tahu svislém, nýbrž ve vodorovné části smyčky, napravo a nalevo od místa zkrížení.

To však znamená, že první 7 byla napsána později nežli slovo *let*, a dále, že inkoust ve slově *let* v té době již byl suchý. To opět potvrzuje správnost tvrzení žalobcovu, neboť nyní víme, že původní suma toho šeku byla £ 375 a že

sedmička, jež zvýšila tento obnos na £ 7375, byla připsána později.

Dále se písmoznalec ve svých závěrech odvážití nesmí. Nemůže na př. tvrdit, že tato změna původní cifry byla podmíněna nečestnými motivy. Je zcela dobře možno, že strany se na této změně dohodly, že změna byla naprosto zákonitá a že obě strany k ní svolily. Tuto otázku může rozřešit toliko soudce na základě dalšího průkazného materiálu.

Jak mylné jest, považovati takovéto „změny“ v listinách za neklamný symptom padělání, ukazuje příklad ilustrovaný ve vyobrazení 17. Celá tato listina, z níž v našem vyobrazení byla, z pochopitelných důvodů, vynechána jména a převážná část podpisu, měří v originále 118×82 mm, to jest 9676 čtverečných milimetrů.

Psací plocha této listiny zdála se na fotografiích, jež byly předloženy soudu, všude dokonale hladká a neporušená, s výjimkou maličké plochy měřící 1 čtverečný milimetr, jež, jak se zdálo, prošla nějakou změnou. Toto místo nalézá se na samém počátku posledního slova textu, *über* (*weisen*). Zde zkřížil se onen velký a nápadný tah, jenž jest částí prvního písmene podpisu, s prvním tahem dolů písmene *ü*; avšak fotografie neukazuje, že se oba tahy kříží, neboť místo zkřížení vidíme malou mezeru měřící přibližně 1 mm. Kdyby na fotografii bylo vidět zkřížení obou tahů, bylo by při náležitém zvětšení pravděpodobně možno zjistiti, zda podpis byl napsán později či dříve nežli text. Ale poněvadž na fotografii tohoto křížení nebylo, nemohli znalci této otázky rozřešiti, ačkoli tvořila jádro celého procesu.

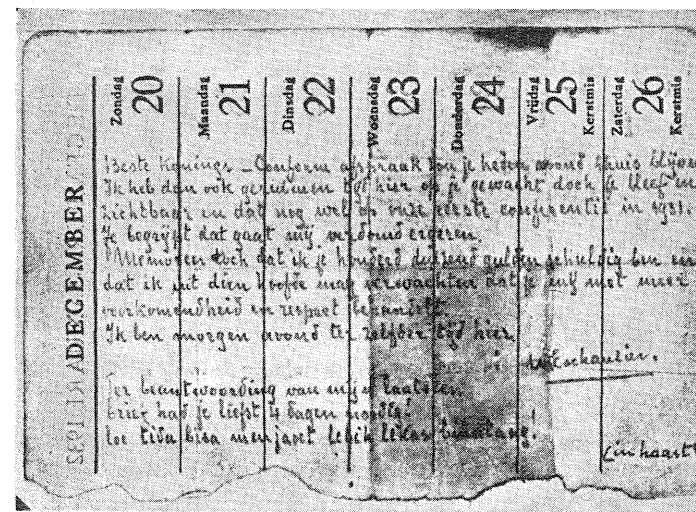
Z různých důvodů nebyl originál listiny k dispozici. Zmizel záhadným, ba dokonce romantickým způsobem, a jak soudcové, tak i znalci mohli se opírat pouze o fotografie, jež byly zhotoveny před zmizením originálu.

Také otázka, byl-li text psán jiným inkoustem nežli podpis, nemohla býti položena. Rovněž tak nebylo možno zhotoviti fotografii pomocí ultrafialových paprsků, jež by byla snad zachytila nějaký pouhému zraku neviditelný tah a po případě ukázala, že na dotyčném místě bylo původně napsáno něco zcela jiného.

Za těchto okolností musili se znalci omeziti na zjištění, že otázka tato se nedá rozřešiti. Nebyloť jejich úkolem

poukázati na to, že okolnost, že pouze 1 čtverečný milimetr byl podezřelý a že tato malá plocha byla v listině měřící 9676 čtverečných milimetrů jediným místem, na němž záleželo, zdá se spíše nasvědčovati tomu, že defekt tento nebyl nahodilý, nýbrž úmyslný.

Soud zkoumal tento problém za pomoci dalšího průkazného materiálu, jenž se vymykal kompetenci písmoznalců.

19. Holandský dlužní úpis, jenž tvořil hlavní část průkazného materiálu v procese, v němž šlo buď o zabití neb o vraždu.

Rozsudek vyzněl negativně, neboť soudcové dospěli k názoru, že listina nebyla falšována, a vynesli příslušný verdikt.

Někdy se přihodí, že sporná listina byla složena a že písmo běží přes takovýto záhyb. Jest pochopitelné, že písmo-li na hladkém papíře, písmo vykazuje zřetelnější obrysy a plynější pohyb nežli písmo na papíře předem složeném. Vyskytují-li se tudíž v téže řádce tahy plynulé současně s tahy neostrými, a nalézáme-li takovéto nezřetelné a pastosní tahy pravidelně vždy tam, kde papír byl složen, jest zřejmo, že tyto dva druhy tahů nebyly psány současně, nýbrž jeden před a druhý po složení papíru. Příčinou toho

jest, že struktura tahu již oschlého nedoznává složením papíru změny. Mikroskopické zkoumání a zvětšené fotografie ukazují tento rozdíl velmi jasně.

V normálních případech bývá soudu zpravidla předložen originál. Případy, kdy rozsudek se musí opírat o dobrozdání podaná pouze na základě zvětšené fotografie, jak tomu bylo na př. v případě vyobr. 17, náležejí k výjimkám.

Nalézáme-li v takových listinách stopy tahů, jež byly vymazány, musíme přesně rozlišovati, bylo-li použito prostředků mechanických, na př. gumy či nože, anebo prostředků chemických. A dále, při použití prostředků mechanických jest podstatný rozdíl mezi jich účinkem na písmo psané tužkou a na písmo psané perem.

Bylo zjištěno, že písmo tužkou není nikdy úplně vymazáno radýrkou; tak alespoň se vyslovili všichni písmoznalci, když tato otázka byla položena v soudní síni. Mikroskopické zkoumání objeví vždy nějaké drobné částičky tuhy, jež uvázly v struktuře papíru. V některých případech jsou tyto drobné částičky tuhy vzdáleny několik centimetrů od místa, kde bylo radýrováno, poněvadž pohyb gumy je tam zanesl; ale někde mezi vlákny papíru nějaké částičky vždy najdeme. Rozumějme však dobře, že nepřítomnost takových částiček sice dokazuje, že v listině nebylo nic vymazováno, ale vyskytování částiček tuhy samo o sobě nikterak nedokazuje, že dotyčná listina byla padělána. Nahodilé stopy tuhy mohou mít zcela jiné příčiny.

Mikroskopické zkoumání papíru ukáže, bylo-li na papíře gumováno radýrkou či ne. Totéž platí, a to ve zvýšené míře, o vymazávání písma inkoustem; ale při zkoumání písma psaného inkoustem máme jiné prostředky k zjištění, bylo-li původní písmo odstraněno či nikoli. Někdy v neobratně provedených padělcích jsou stopy vymazovaného písma zřetelně viditelné i bez mikroskopu.

Ale kde takové stopy v podezřelé listině viditelné nejsou, zkoumání mikroskopem, jednak v osvětlení dopadajícím, jednak ve světle prostupném, ukáže, byla-li psací plocha porušena či nikoli.

Když písmoznalec se přesvědčil, že psací plocha byla porušena, zhotoví zvětšenou fotografii, aby tuto okolnost před

soudem demonstroval. To sice podezření stupňuje, samo o sobě však není dostatečným důkazem padělků.

Důkaz úplný jest podán tehdy, podaří-li se, učiniti vymazané tahy opět viditelnými. Fotografie zhotovené při ultrafialovém osvětlení velmi často ukazují málo zřetelné a mlhavé, přece však čitelné obrysy vymazaného písma. To jest umožněno tím, že inkoust nezůstane toliko na povrchu papíru, nýbrž pronikne do spodnějších vrstev, odkud jej úplně odstraniti nelze. Ultrafialové paprsky pak tyto stopy zachytí a promítnou na fotografickou desku. Obzvláště účinné jsou podle názoru některých odborníků ultrafialové paprsky kratších vln.

Též metody se používá i tehdy, když inkoust byl odstraněn chemicky. Ale kromě toho možno tu použití různých chemických procesů, při nichž původně chemicky zbělené písmo jest opět zbarvováno a tím se znovu stává viditelným.

Časté jsou případy, kdy původní písmo bylo vymazáno a nahrazeno písmem jiným. Jest pochopitelné, že takové písmo nevykazuje tak zřetelných a ostrých obrysů, jako písmo psané na papíře neporušeném. Takovéto dodatečně vepsané pasáže tvoří toliko část celé listiny, takže jest možno a záhodno, srovnávati písmo psané na ploše hladké s písmem na ploše porušené. Kromě toho jest možno, že bylo použito jiného inkoustu a že také pero bylo v obou případech různé. Při náležitém zvětšení obou druhů písma se ukáže, bylo-li na př. pero v jednom případě ostřejší a pružnější nežli v případě druhém; použitím filtrů, jež absorbují určité barvy, možno pak zesílit barevné odstíny inkoustů a tak dokázati, že bylo použito dvou různých inkoustů. Ultrafialové paprsky jsou v tomto směru ještě účinnější, neboť různé inkousty vykazují následkem fluorescence v ultrafialovém osvětlení značné rozdíly v zbarvení.

V případě Dreyfusové jsme viděli, že měřením může býti zjištěno, byly-li části písma kopírovány. Jsou arci různé druhy kopírování. Nejprimitivnější jest onen způsob, kdy písmo jest pausováno tužkou a tahy tyto jsou pak obtaženy inkoustem; v tomto případě zůstanou zpravidla na papíře stopy kopírování. Jiní padělatelé kopírují tak, že papír nevykazuje stop kopírující tužky.

Oba druhy kopírování možno snadno odhaliti. Zvětšené fotografie zhotovené ve světle dopadajícím v různých úhlech zachytí i velmi lehké rýhy. Poněvadž pak, jak již víme, písmo tužkou nelze nikdy úplně vymazati, není těžkou úlohou zjistiti, že písmo bylo kopírováno, pakliže se padělateli nepodařilo, pokrýti všude tahy psané tužkou úplně inkoustem.

Jestliže však tahy tužkou jsou pokryty tak dokonale, že žádné stopy tuhy nejsou viditelné, nutno pomocí nějakého chemického rozpouštědla inkoust na jednom či dvou místech odstraniti. Chemické rozpouštědlo zničí toliko inkoust, kdežto tuha pod ním zůstane neporušena.

Jsou-li však tyto stopy neurčité, ba téměř neznatelné, takže znalec si není jist, jsou-li to opravdu stopy tužkopisu, může použití ultrafialových paprsků, jež kontrast zesílí, poněvadž tuha vykazuje daleko silnější fluorescenci než inkoust.

Tyto „místní padělky“ leží však mimo rámeček této knihy, jejímž hlavním úkolem jest, zkoumati psací pohyb a používat zásad psychologie písma v kriminálních případech.

Proto se zde omezujeme na pouhý všeobecný přehled oněch v posledních letech zdokonalených metod, v nichž chemie a fotografie mají vůdčí úlohu.

VIII.

ZÁVĚR.

Od samého začátku vytkli jsme si úkol, ukázati, do jaké míry jest kritika písmoznalců, s kterou se setkáváme jak ve veřejnosti tak i v kruzích úředních, oprávněna či neoprávněna.

Doufám, že se mi podařilo ukázati, že při „místních padělcích“ jest naše věda nejméně tak dobře vyzbrojena, jako každý jiný obor, jehož zástupci jsou předvoláváni před soud, aby podali svá dobrozdání.

V těchto případech mohou písmoznalci dosti často podati správná a spolehlivá dobrozdání, a nemají-li vždy plné jistoty, mohou se dovolávat tak velké pravděpodobnosti pro správnost svých posudků, že možno mluviti o téměř naprosté jistotě.

Na druhé straně musíme však připustiti, že v případech, kdy jde o posouzení celého dlouhého textu anebo hlavních pasáží určitého písemného dokumentu, písmoznalci (s výjimkou dvou případů, t. j. pausování a dále písma obratného a rychlého, psaného domněle pisatelem těžkopádným a v psaní necvičeným) mohou se opírat toliko o důkaz pravděpodobnosti; správnost jejich úsudku závisí pak jediné od závažnosti a rozsahu průkazného materiálu.

Nenápadné tahy, bezděčné návyky a zvláštnosti mají vždy větší váhu nežli znaky nápadné. Nezkušené pozorovatele (a většina soudců a zajisté také porotci patří mezi ně) budou však spíše souditi na základě oněch znaků, jež pro odborníka nemají významu, a budou míti jistou nedůvěru vůči vývodům znalců, poněvadž nemajíce odborných znalostí

nedovedou oceniti váhu oněch znaků nenápadných, jež mají jedině význam při důkazu totožnosti.

Naproti tomu ony „komplexy podobných znaků“, jež mají váhu největší, najdou porozumění u soudného, kritického a učeného právníka.

REJSTRÍK

- Adjustace, koncové 84.
Alžběta anglická 11
Ames 27
Anonymní dopisy 56—87
„Aurore“ 37
- Belhomme 30, 37
Bertillon 21, 22—25, 26, 28, 30,
38, 41, 59
Binet 27
Bordereau 16—41, 43, 44, 51, 59
Bothwell 11
Bridier J. 27
Brooks 71
- Carvalho 27
Casanova 12
Cecil 11
Citadelle des rébus graphiques
24, 25, 38
Clemenceau 37, 38, 39
Couard 30, 37, 38
Crépieux-Jamin 27
Cuignet 40
- Černý kabinet 11, 15
- Ďáblův ostrov 29
Dědičné vlivy 45
Dreyfus 11, 14, 15—41, 43, 50,
51, 59, 95
Držení pera 32, 34, 52, 58, 80
Důslednost 59, 60
Duševní poruchy 52
Dvojčata dvojbuněčná 47
Dvojčata totožná (jedno-
buněčná) 44, 45, 46, 47, 50
- Ecole de Chartes 38
Esterhazy 27—32, 34—38, 40, 41,
43, 44, 50, 51
Experimentální grafologie 32,
49, 50, 55, 60, 71
- Filtry barevné 95
Fluorescence 95, 96
Fysiologické vlivy 8, 52, 53, 54
- Gangsteři 63, 85
Girlandovité tvary 84
Giry 39
Gobert 21, 22
Gordon, lord 11
Graphologische
Zwillingsstudien 46
Gray Birch, de 27
Gurrin T. H. 27
- Havet L. 39
Henry, major 39, 40
Héricourt 38
Holt Schooling M. J. 27
Horní délky 35, 81, 84
Hurst 27
Hysterické osobnosti 61, 71
- Charakter 46
Charavay 21, 26, 41
Chemické procesy 95
Chemické prostředky 94, 96
- Intuice 30
- Jaurès 40
Justinian 8, 9
- Kopírování 95, 96
Krycí tahy 35

Křeč 53
 Křížící se linie 89, 90, 91
 Kývací pohyby 44

 Labilita, labilní 51, 71
 Labori, maître 37, 38
 „Le Figaro“ 40
 „Le Matin“ 16, 17, 26, 27, 28, 41
 Lethington 11
 Levoběžnost 81, 84
 Levoruké písmo 58
 Lokální padělky 88—96, 97

 Maitland z Lethingtonu 11
 Marneffe, de 27
 Marie Stuartovna 11
 Marie Tudorovna 11
 Mechanické prostředky 8, 94
 Meloun 71
 Mercier, generál 25, 26
 Meyer P. 38
 Mikroskopické zkoumání 62, 94
 Milimetrový papír 22, 23, 24
 Místní padělky 88—96, 97
 Molinier A. 38
 Molinier E. 38
 Moray 11
 Moriaud P. 27, 39

 Nápadné znaky 8, 30, 32, 34—36,
 46, 49, 57, 58, 62, 70, 79, 80,
 83, 84, 97
 Národnost pisatele 50, 70
 Nedůslednost 44, 49
 Nejisté tahy 38, 51, 52
 Nenápadné znaky 8, 32, 34—36,
 49, 51, 57, 59, 62, 70, 80, 82
 až 84, 97, 93
 Nesouvislé psací impulsy 39
 Neurotické založení 51, 71, 86
 Nohopisy 55

 Obtahování tvarů 52, 54, 58
 Opravy písmen 52, 54, 58, 83, 85
 Otisky prstů 50

 Paměť pro zrakové vjemy 50
 Paranoikové 61
 Patologický tremor 39
 Pausování 43, 95, 97

 Pelletier 21, 25, 26
 Pellieux, generál 39
 Picquart 28, 29
 Písmenový impuls 52, 58
 Poměry velikosti 35, 71
 Pravoběžnost 81, 84
 Preyer W. 27
 Primární symptomy padělání 52
 Prostředí 45
 Průhledný papír 20, 22
 Přetvořené písmo 24, 39, 57, 59,
 60, 61, 82, 83
 Přirozené písmo 22, 57, 59, 82
 Příručka experimentální
 grafologie 71
 Psací pomůcky 8, 52, 53, 58, 61
 Psychologie písma 96
 Psychopati 61

 Reumatické bolesti 8, 52, 54
 Richelieu 7, 11
 Rougemont, de 27
 Rušivé vlivy 52, 54
 Rytina 20, 27

 Saudek 32, 46, 49, 69
 Scheurer-Kestner 29
 Schwarzkoppen, von 28
 Skupiny podobných znaků 81, 82,
 83, 84, 98
 Slovní impuls 52, 58
 Složený papír 93, 94
 Spodní délky 81, 84
 Steinthal W. 29
 Svalový tonus 50, 53

 Šíře 34
 Školní předloha 50
 Štoček 20, 39

 Teyssonières 21, 26, 27
 Tělesná indisposice 52, 54
 Totožnosti, důkaz 49, 58, 79—85,
 98
 Tremor 39, 79
 Tuha 94, 96
 Turner, sir George 11

 Ultrafialové paprsky 92, 95, 96
 Ústopsis 55

Varinard 30, 37
 Vědecká grafologie 55, 69
 Větný impuls 52, 58
 Vrstvy papíru 95
 Vymazávání 94, 95, 96
 Vynechávání písmen 34

Walshingham 11

Zmrzačené ruce 53, 55
 Zola 17, 37, 39, 40
 Zrcadlové písmo 20
 Zvrácené písmo 58, 70

ROBERT SAUDEK

ZLOČIN V PÍSMĚ

GRAFOLOGIE V SOUDNÍ SÍNI

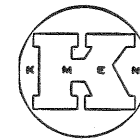

Vydalo v prosinci 1933

nakladatelství

„ORBIS“

Praha XII., Fochova 62

Vytištěno písmem Antiqua č. 1

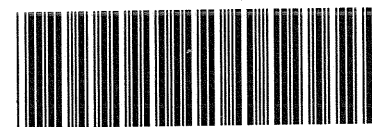

Tisk „Orbis“ Praha XII

141 -

REV15

ÚK PrF MU

3129S36017